

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Komparace vybraných práv a povinností Policie ČR a obecní policie ve vztahu k veřejnosti

Vypracoval: Martin Červenka
Vedoucí práce: Mgr. Petr Dlouhý, Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

České Budějovice 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 01.04. 2015

Martin Červenka

Anotace

Cílem práce je provést analýzu vybraných práv, oprávnění a povinností Policie ČR a vybraných práv, oprávnění a povinností městské respektive obecní policie ve vztahu k veřejnosti s cílem poukázat na rozsah oprávnění těchto složek a předložit návrhy de lege ferenda směřující ke zvýšení či snížení pravomocí uvedených institucí a zabezpečení bezpečnosti a ochrany práv dotčených osob.

Abstract

The aim is to carry out an analysis of selected rights, privileges and duties of the Police of the Czech Republic and selected rights, privileges and obligations of the Municipal or respectively the Local police forces in relation to the public in order to point out the scope of powers of the Police of the Czech Republic and Municipal or respectively Local police forces and submit proposals *de lege ferenda* intended to increase or reduce the powers of those institutions and the provision of security and protection of the rights of the persons concerned.

Poděkování

Chtěl bych touto cestou poděkovat oběma vedoucím mé bakalářské práce Mgr. Petru Dlouhému a Mgr. Miroslavu Procházkovi, Ph.D. za jejich odbornou pomoc, cenné rady, věcné připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

1	ÚVOD	7
2	ZÁKLADNÍ POJMY	8
3	ÚKOLY	9
3.1	ÚKOLY POLICIE ČR	9
3.2	ÚKOLY OBECNÍ POLICIE	10
3.3	SHRNUTÍ	10
4	OPRÁVNĚNÍ	12
4.1.1	Oprávnění požadovat vysvětlení – PČR	12
4.1.2	Oprávnění požadovat prokázání totožnosti – PČR	13
4.1.3	Odnětí věci – PČR	15
4.1.4	Vydání a odebrání zbraně – PČR	15
4.1.5	Použití technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla – PČR	16
4.1.6	Zajištění, odstranění a zničení věci – PČR	17
4.1.7	Vstup do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek – PČR	17
4.1.8	Vstup do živnostenské provozovny – PČR	18
4.1.9	Zastavení a prohlídka dopravního prostředku – PČR	19
4.2.1	Oprávnění požadovat vysvětlení – obecní policie	19
4.2.2	Oprávnění požadovat prokázání totožnosti – obecní policie	20
4.2.3	Oprávnění předvést osobu – obecní policie	20
4.2.4	Oprávnění odebrat zbraň – obecní policie	21
4.2.5	Oprávnění zakázat vstup na určená místa – obecní policie	21
4.2.6	Oprávnění otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor – obecní policie	22
4.2.7	Použití technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla – obecní policie	22
4.2.8	Doprava osob do zdravotnického zařízení – obecní policie	22
4.2.9	Oprávnění ke vstupu do živnostenských provozoven – obecní policie	23
4.3	SHRNUTÍ	23
5	OMEZOVÁNÍ OSOBNÍ SVOBODY	29
5.1.1	Obecná ustanovení – PČR	29
5.1.2	Připoutání – PČR	30
5.1.3	Zajištění osoby – PČR	30
5.2.1	Použití pout – obecní policie	31
5.3	SHRNUTÍ	32
6	POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ A ZBRANĚ	33
6.1.1	Použití donucovacích prostředků a zbraně - PČR	33
6.1.2	Obecné podmínky použití donucovacího prostředku – PČR	33
6.1.3	Použití zbraně – PČR	34
6.1.4	Povinnosti policisty po použití donucovacího prostředku nebo zbraně – PČR	35
6.1.5	Zvláštní omezení – PČR	35
6.2.1	Použití donucovacích prostředků a zbraně - obecní policie	36
6.2.2	Použití psa – obecní policie	36
6.2.3	Použití služební zbraně – obecní policie	36
6.2.4	Povinnosti strážníka po použití donucovacích prostředků a služební zbraně	37
6.2.5	Zvláštní omezení	37
6.3	SHRNUTÍ	37
7	ZÁVĚR	40
8	POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE	44
PŘÍLOHY		45
INFORMAČNÍ LETÁK 1. STRANA		45
INFORMAČNÍ LETÁK 2. STRANA		46

1 Úvod

Pro zpracování tématu této bakalářské práce jsem se po konzultaci s vedoucím práce rozhodl na základě svých osobních zkušeností práce policisty a po zkušenostech s obecní policií, se kterou se setkávám v osobním i profesním životě.

I když se každý z nás setkal s prací obou složek, tedy Policie ČR a obecní policie, není každému zcela jasný rozdíl mezi těmito složkami. Velmi často se setkávám s dotazy, které se týkají PČR i obecní policie. Konkrétně do jaké míry mohou tyto složky zasahovat do osobnostních práv a svobod. Většina dotazujících podvědomě tuší, že práva na zásah do práv a svobod přísluší spíše Policii ČR než obecní policii. Jak velký ale je tento rozdíl? Může mě jako občana na ulici zastavit policista Policie ČR a požadovat občanský průkaz? Může totéž požadovat strážník obecní policie? Další z velmi častých dotazů je, jestli může policista zastavit vozidlo, zkontrolovat osádku vozidla a zavazadlový prostor? Má takové oprávnění i strážník? Ze všech dotazů, které jsem za poslední dobu zodpovídal, se domnívám, že vůči obecní policii je v podvědomí občanů averze, která z velké části plyne z nevědomosti, co od obecní policie občan může očekávat a požadovat a rovněž z mýtů kolem obecní policie. Jedním z příkladů může být, že každý z nás někdy potřeboval někde zastavit a nebylo místo nebo v dané oblasti bylo parkování zakázáno zákazovou značkou nebo bylo zakázáno jiným způsobem. Jenže když je člověk ve stresu, občas se stane, že dojde k porušení takového zákazu, ať už úmyslně či neúmyslně, ale v každém případě tato situace někdy končí tím, že když se ke svému vozidlu vrátí, čeká jej na předním kole tzv. „botička“ a vzkaz řidiči kam se má obrátit, pokud chce tento „problém“ vyřešit. Díky takovým případům vznikla vůči městské policii u občanů averze, protože v dnešní době je problém s parkováním téměř v každém městě a téměř každý z nás se tak již alespoň jednou setkal s tzv. botičkou. Ze stejného důvodu vznikl také mýtus, že městská policie nemá oprávnění působit v jiných oblastech nebo například zasahovat do práv a svobod. Jak to ale skutečně je? Náleží obecní policii pouze takové zásahy nebo může působit v oblastech, ve kterých vážným způsobem zasahuje do svobody občanů? Tyto a další otázky chci zodpovědět touto prací.

V práci budu popisovat jednotlivá oprávnění a povinnosti Policie ČR a obecní policie ve vztahu k veřejnosti, zejména práva a povinnosti zasahujících do osobnostních práv a svobod občanů, která jsou jim zaručena Ústavou a Listinou základních práv a svobod a dalšími normami vztahujícími se k dané problematice. Provedu analýzu dané problematiky a zároveň komparaci práv a povinností obou složek podílejících se na veřejném pořádku.

Použiji metodu srovnávací, ve které provedu srovnání jednotlivých povinností a oprávnění výše uvedených složek, kdy z celé práce budou dva výstupy. První bude „Desatero zásad pro styk s PČR a obecní policií“ (dále jen Desatero). Ve druhém výstupu budu hledat možné řešení některých zjištěných problémů de lege ferenda.

2 Základní pojmy

Policie - (z latinského slova *politia* = "veřejná správa", které je odvozené od řeckého *πόλις* *polis* = město^[1]) preventivní a represivní složka státu, určená k udržování pořádku uvnitř státu a jeho vnitřní bezpečnosti (na rozdíl od armády, která chrání před vnějším nepřítelem), k ochraně práv, majetku a bezpečnosti občanů a ke stíhání pachatelů trestné činnosti. V nedemokratických zemích bývá zneužívána k potlačování a kriminalizování politických odpůrců těch, kteří jsou zrovna u moci. Policie různých států spolupracují na dopadení nebezpečných kriminálních živlů, operujících na území více států.¹

Policie České republiky (PČR) - je ozbrojený bezpečnostní sbor České republiky, státní policie s působností na celém území republiky. Vznikla dne 15. července 1991 přeměnou Veřejné bezpečnosti Sboru národní bezpečnosti zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. S účinností od 1. ledna 2009 je činnost Policie České republiky upravena novým zákonem č. 273/2008 Sb. (dále jen zákon o PČR). PČR plní zejména úkoly ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti, a to prostřednictvím svých příslušníků (policistů), kteří jsou organizováni v různých útvech. Policisté jsou v služebním poměru. Služební poměr upravuje zákon č. 361/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů (upravuje i služební poměr v ostatních bezpečnostních sborech ČR – vězeňská služba, hasiči, zpravodajské služby). Vedle Policie České republiky existují také městské, resp. obecní policie řízené jednotlivými městy a obcemi, které mají poněkud odlišnou působnost, pravomoci a územně je jejich činnost omezena na příslušnou obec a nejsou ve služebním poměru.²

Obecní policie - V České republice je orgánem obce, který zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce a plní další úkoly stanovené zákonem. Postavení obecní policie vymezuje zákon číslo 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o obecní policii). Obecní policii zřizuje a zrušuje zastupitelstvo obce obecně závaznou vyhláškou. V obci, která je městem, statutárním městem, a v hlavním městě Praze se obecní policie označuje jako městská policie. Působnost obecní policie vykonávají strážníci, kteří jsou v pracovním poměru k obci.³

¹ *Wikipedie, otevřená encyklopedie* [online]. 2014 [cit. 2014-10-21]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org>>.

² *Wikipedie, otevřená encyklopedie* [online]. 2014 [cit. 2014-10-21]. Policie ČR. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Policie#Souvisej.C3.ADc.C3.AD_C4.8D1.C3.A1nky>.

³ *Wikipedie, otevřená encyklopedie* [online]. 2014 [cit. 2014-10-21]. Obecní policie. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Obecn%C3%AD_policie>.

3 Úkoly

3.1 Úkoly Policie ČR

Základním úkolem Policie České republiky (dále jen PČR) není zasahovat z úřední moci, ale sloužit veřejnosti. Tento princip je zakotven ve veškerém fungování státní moci a veřejné moci a je uveden na předním místě Ústavy v článku 2 odst. 3, ve kterém je uvedeno, že státní moc slouží občanům. Mezi hlavní oblasti, ve kterých policie takovou činnost vykonává, jsou ochrana bezpečnosti osob a majetku, péče o veřejný pořádek, předcházení trestné činnosti, trestní řízení. Z úkolů PČR uvádí zákon výslovně ty, které jsou pro ni typické, ostatní uvádí zákon neurčitě, protože rozsah úkolů PČR je tak rozsáhlý, že ani není možné je zcela konkretizovat. *Jak uvádí Mates ve své publikaci o PČR, bezpečnost a veřejný pořádek tvoří součást tzv. vnitřních věcí⁴ a slouží tradičně jako definiční znak pro vymezení postavení, funkcí a činnosti policie, která má bezpečnost chránit. V této souvislosti je pojem „bezpečnost používán ve dvojitě smyslu: širším (policii náleží ochrana bezpečnosti státu a jeho institucí, všech osob a veškerého majetku, atd....) a užším (policie chrání bezpečnost určitých objektů, např.: vymezeného okruhu osob, silničního provozu, určitých budov). Obsah pojmu bezpečnost zůstává v obou případech zásadně stejný, rozdíl je v míře konkretizace, tj. určení šíře chráněných vztahů. Zásahy, které jsou k odvrácení nebezpečí uskutečňovány, musí být přiměřené hroziící škodě, a to jak pokud jde o použité prostředky, tak časový okamžik a délku jejich použití.⁵*

Prvotním úkolem PČR není zasahovat teprve ve chvíli, kdy již existuje přímé ohrožení určitého chráněného statku, hodnoty, objektu, vztahu nebo zájmu. Jejím úkolem je nepřetržitě sledovat situaci a dbát, aby nebezpečí vůbec nevznikala, případně předem odvracet poruchy, které by mohly nastat. V tomto směru je její činnost permanentní a ukáže-li se přijatý zásah, jako nedostatečný, musí být učiněn další, případně důraznější. Není důležité, jestli nebezpečí způsobila fyzická osoba, právnická osoba, nebo stav nebezpečí vznikl na základě nějakých okolností. Stav nebezpečí je objektivní kategorie. Hlavním smyslem zásahu proti nebezpečí je, aby bylo odstraněno a byly obnoveny normální poměry.

Další významnou část svých činností vyvíjí policie na úseku boje s trestnou činností. Jde jednak o její předcházení, k čemuž slouží pestrá škála opatření výchovných, organizačních, represivních a dalších. Policie též funguje jako jeden z orgánů činných v trestním řízení. Podle § 12 odst. 1 a 2 zákona číslo 141/1961 Sb., trestního řád, (dále jen trestní řád) jsou orgány činnými v trestním řízení soud, státní zástupce a policejní orgán. V řízení o trestných činech policistů a zaměstnanců zařazených v policii má postavení policejního orgánu Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen GIBS).

⁴ viz §12 písm. a) z.č. 2/1969Sb., O Zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky

⁵ MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha : Linde, 2009. Úkoly PČR, s. 11-12. ISBN 978-80-7201-743-0.

3.2 Úkoly obecní policie

Ochrana bezpečnosti osob a majetku je především záležitostí Policie České republiky, obecní policie se na ní podílí především, pokud se týče místních záležitostí veřejného pořádku. Pravidla občanského soužití patří mezi skupinu neurčitých pojmů souvisejících s veřejným pořádkem. Jde o oficiálně neformalizovaná ale všeobecně uznávaná pravidla chování, která je třeba dodržovat v zájmu klidného, nerušeného a spořádaného soužití lidí v daném místě, čase a situaci.⁶ Porušení povinností stanovených v právních předpisech obcí lze stíhat jako přestupek podle § 46 zákona číslo 200/1990 Sb., o přestupcích (dále jen zákon o přestupcích). Obdobně jako je tomu u ochrany osob a majetku, hlavní úkoly na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu plní PČR a obecní policie se zde podílí opět především, pokud se týče místních záležitostí. Obecní policii jsou svěřeny úkoly zejména v §17a zákona o obecní policii a dále zákonem o provozu na pozemních komunikacích. Toto ustanovení má na mysli dodržování zákonů a podzákoných právních předpisů, včetně obecně závazných vyhlášek a nařízení obcí a krajů. Obecní policie má dohlížet, aby k porušování právních předpisů, a tím i veřejného pořádku vůbec nedocházelo. Má se zde tedy na mysli především preventivní činnost. Až v případě narušení má obecní policie přistoupit k použití represe. Boj s kriminalitou, včetně jejího předcházení, je úkolem PČR. Obecní policie se na něm podílí opět především výkonem pořádkového dozoru, při němž může např. díky dobré znalosti místních poměrů evidovat riziková místa a soustředit na ně svoji pozornost, případně upozornit policii na výskyt situací, které by mohly kriminalitu vyvolat. Obecní policie může v rámci dohledu nad dodržováním čistoty vyzvat dotyčného, aby odstranil závadný stav, učinit upozornění příslušným orgánům obce nebo orgánům státní správy, ale také ukládat fyzickým osobám za přestupek pokuty v blokovém řízení.⁷ V souvislosti se svým hlavním úkolem, jímž je péče o zajišťování místních záležitostí veřejného pořádku, se má obecní policie účastnit na odhalování přestupků i jiných správních deliktů, jejichž projednávání náleží do působnosti obce. Tyto přestupky jsou uvedeny v § 53 zákona o přestupcích a ve zvláštních zákonech, které též určují okruh ostatních správních deliktů, jejichž postih náleží obcím.

3.3 Shrnutí

Úkoly PČR jsou v zákoně vymezeny jen rámcově a s ohledem na jejich povahu velmi často neurčitými pojmy. Určit obsah těchto neurčitých pojmů je záležitostí aplikační praxe, v daném případě tedy jednotlivého policisty či zaměstnance policie. Pokud zákon úkoly uvádí, tak výslovně ty, které jsou pro ni typické, charakteristické,

⁶ MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha : Linde, 2009. Úkoly Obecní policie, s. 230 - 231. ISBN 978-80-7201-743-0.

⁷ Znečištění veřejného prostranství fyzickou osobou je přestupkem podle § 47 odst. 1 písm. d) zákona o přestupcích, za který lze uložit pokutu do 1.000,-Kč.

tvoří hlavní náplň její činnosti. Ostatní činnost PČR je v zákoně uvedena neurčitými pojmy. Tento stav je výhodný pro flexibilitu policie, např. pro případy, ve kterých je zřejmé, že je nutný zásah úřední moci, ale není jasné, která složka má v daném případě zasáhnout. Z hlediska praxe jsou úkoly PČR vymezeny dobře a není zde de facto možnost zpochybnění úkolů policie.

Na druhé straně úkoly městské respektive obecní policie jsou uvedeny taxativně, což je dobré pro míru právní jistoty strážníků, ale i osob, vůči nimž je činěn zásah ze strany obecní policie. Bude-li obecní policii v budoucnu svěřen nový úkol, musí být přesně uveden v zákoně o obecní policii. I když je každý úkol obecní policie uveden v zákoně taxativně, neznamená to, že by obecní policie byla omezena ve svém výkonu. Obecní policie má v zákoně uvedeny konkrétní úkoly, nad jejichž rámec nesmí působit, ale konkrétní znění jednotlivých úkolů je tak obecné, že její činnost v tomto směru není nijak omezena.

Z této kapitoly je patrné, že úkoly obou složek jsou v současné době nastaveny dobře. Úkoly PČR a obecní policie jsou zákonem stanoveny stejně obsáhle, jako jsou stanoveny kompetence těchto složek. Domnívám se, že současnou zákonnou úpravou jsou úkoly PČR i obecní policie nastaveny dobře a není potřeba je měnit. V případě dalších úprav je třeba postupovat velmi opatrně, aby nedošlo k poškození současného vyváženého stavu.

4 Oprávnění

4.1.1 Oprávnění požadovat vysvětlení – PČR

S malou mírou nadsázky by se dalo uvést, že § 61 zákona o PČR je základem celé policejní práce, protože poskytuje prostředky pro efektivní policejní práci pro odhalení každého trestného činu nebo přestupku a jeho pachatele, vypátrání hledané nebo pohřešované osoby anebo věci a rovněž pro přípravu a výkon opatření k zajištění bezpečnosti osoby chráněné podle zákona o policii nebo jiného právního předpisu. Pro realizaci oprávnění požadovat vysvětlení zákon o policii výslovně nestanoví konkrétní pravidla či omezení. Policisté ovšem mohou požadovat vysvětlení ke stanoveným účelům a při respektování obecných zásad zákona o policii. Právní úprava vytváří potřebný prostor pro rozhodnutí policisty o tom, která osoba může přispět k objasnění zákonem určených skutečností, kdy a kde bude požadováno vysvětlení. Pro toto rozhodnutí není stanovena ani forma ani obsah. *Pojmově lze tedy využít všech možných forem sdělení. V některých případech postačí podání vysvětlení na místě, a toto není třeba vždy písemně zachytit v úředním záznamu. Při určování místa, na které se má osoba ve stanovenou dobu dostavit k podání vysvětlení a sepsání úředního záznamu, je však třeba zvažovat zejména taktická, časová a ekonomická hlediska. Vzhledem k tomu nemusí být tímto místem policejní útvar, na druhé straně to však někdy může být nejvhodnější, respektive nezbytné.*⁸ Povinností policisty přitom je zejména poučit osobu, od které bude požadovat potřebná vysvětlení, o jejich právech, pokud to povaha a okolnosti služebního zákroku nebo služebního úkonu dovolují; v opačném případě jí poučí dodatečně. Pokud se však jedná o poučení o možnosti odepřít vysvětlení, je tak třeba učinit vždy předem.

Jestliže osoba výzvy k podání vysvětlení bez dostatečné omluvy nebo závažných důvodů nevyhoví, může být k podání vysvětlení a sepsání protokolu o podání vysvětlení předvedena. Takové jednání osoby lze posuzovat jako přestupek proti veřejnému pořádku.⁹ *Třebaže při podávání vysvětlení nedochází k zásahu do práv, dospěl Ústavní soud k závěru, že i zde má každý právo na právní pomoc. Ani zde ale policie není povinna tuto pomoc zajistit. Smyslem úpravy je zajistit, aby do práv předvolané osoby bylo zasahováno jen v míře, která je nezbytně nutná pro zajištění daného úkonu, tj. podání vysvětlení. Proto zákon ukládá, aby úřední záznam byl sepsán bez zbytečného odkladu. Úřední záznam by měl obsahovat náležitosti uvedené v § 109 zákona o PČR. Úřední záznam musí podchytit vysvětlení osoby obsahující významné a pravdivé informace v předmětné věci.*¹⁰

Osoba, kterou policista vyzval k podání vysvětlení, je oprávněna se rozhodnout, zda vysvětlení podá, nebo využije svého práva a podání vysvětlení odepře. I když této možnosti osoba využije, není zbavena povinnosti dostavit se

⁸ MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha : Linde, 2009. Podání vysvětlení, s. 130. ISBN 978-80-7201-743-0.

⁹ § 47 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích

¹⁰ VAŘEKA, Karel, et al. *Policejní práce : Základní příručka policisty*. 1. Brno : VPŠ MV, 2005. Podání vysvětlení, s. 88 - 90.

na výzvu policisty ve stanovenou dobu na určené místo k sepsání úředního záznamu o podání vysvětlení. Osoba není povinna policistovi blíže prokazovat důvod, pro který odmítá podat vysvětlení, je naprosto dostačující prohlášení, že takové důvody jsou. O možnosti odepřít podání vysvětlení je policista povinen osobu předem poučit. Pokud by poučena nebyla, nemohly by být získané informace využívány.

Policie je povinna poskytnout tomu, kdo se dostaví na výzvu k podání vysvětlení, náhradu nutných výdajů a náhradu ušlého výdělku s výjimkou toho, kdo se dostavil jen ve vlastním zájmu nebo pro své protiprávní jednání. O těchto skutečnostech musí být osoba podávající vysvětlení poučena. Předvolaná osoba je povinna do 7 dnů předložit relevantní doklady k poskytnutí příslušných náhrad, jinak nárok na náhrady zaniká. Poskytnutí vysvětlení je třeba považovat za překážku z důvodu obecného zájmu a zaměstnavatel je podle § 200 z.č. 262/2006 Sb., Zákoníku práce (dále jen zákoník práce), povinen poskytnout zaměstnanci volno. Zaměstnavatel poskytne zaměstnanci pracovní volno, pokud tuto činnost nelze provést mimo pracovní dobu.

Aby bylo možno získat vysvětlení, je policista oprávněn v případě, že se předvolaná osoba bez dostatečné omluvy nebo bez závažných důvodů výzvě nevyhoví, nechat jí k sepsání úředního záznamu o podání vysvětlení předvést. To, zda osoba bude předvedena a zda je dostatečná omluva či závažný důvod bude uznán, závisí na úvaze policisty. Předvedení je třeba chápat jako krátkodobé omezení osobní svobody, jehož účelem je zajistit přítomnost vyzvané osoby na místě nutném k sepsání protokolu o podání vysvětlení. Předvést tedy nelze osobu, která se dostatečně omluvila nebo měla závažné důvody pro nesplnění své povinnosti. Smyslem právní úpravy je také zajistit, aby do práv předvedené osoby bylo zasahováno jen v míře, která je nezbytně nutná pro zajištění daného úkonu, tj. podání vysvětlení. Proto zákon ukládá, aby úřední záznam byl sepsán bez zbytečného odkladu. Po sepsání protokolu o podání vysvětlení musí být osoba okamžitě propuštěna na svobodu. Současně se má touto právní úpravou zabránit tomu, aby nemohlo ze strany policistů docházet k účelovému předvádění osob.

4.1.2 Oprávnění požadovat prokázání totožnosti – PČR

Totožnost člověka je tvořena řadou osobních údajů, kterými jsou např. podoba, jméno a příjmení a zvláštní tělesné znaky, z nichž většina se může v průběhu života měnit a proto je jedinou konstantou datum a místo narození. Zjišťování totožnosti je třeba chápat jako postup, v jehož rámci je na základě určitých údajů a prostředků prokazováno, že se jedná o konkrétní fyzickou osobu, kterou nelze zaměnit s jinou. Tak jako většina ostatních neobsahuje ani toto ustanovení, jakým způsobem nebo jakými doklady osoba prokazuje svoji totožnost. V praxi mají samozřejmě přednost veřejné listiny, které obsahují požadované osobní údaje a mají fotografii držitele. Mezi ně patří

v prvé řadě občanský průkaz, kterým občan prokazuje své jméno, příjmení, rodné číslo, podobu a státní občanství. Prokazovat totožnost lze samozřejmě i jinými doklady.¹¹

Vzhledem k tomu, že při zjišťování totožnosti dochází k zásahu do práva osobnosti na ochranu soukromí, resp. soukromého života a osobních údajů garantovaných článkem 7 a 10 Listiny základních práv a svobod, je třeba, aby se tak dělo pouze na základě zákona a ze zákonem stanovených důvodů. Zákon o policii, konkrétně § 63, proto výslovně vypočítává důvody, pro které může policista vyzvat osobu k prokázání totožnosti, a další důvody tedy nepřicházejí v úvahu. Možnost požadovat prokázání totožnosti je současně podmíněna prováděním konkrétního služebního zákroku nebo služebního úkonu. Z úpravy vyplývá, že každý, kdo je policistou vyzván k prokázání totožnosti, je povinen této výzvě vyhovět, a pokud by tak bezdůvodně neučinil, mohl by být nejen předveden, ale i postižen za přestupek proti veřejnému pořádku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích. Pokud PČR plní svoje úkoly, nelze se odvolávat na realizaci svého práva na ochranu osobních údajů. (nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 176/04). *Předvedení je typický bezprostřední zásah spojený s krátkodobým omezením osobní svobody, jehož smyslem je v daném případě zjištění totožnosti osoby, která jí odmítá prokázat nebo tak nemůže učinit ani při poskytnutí přiměřené součinnosti. Podmínkou pro předvedení současně je, že totožnost nelze zjistit na místě. Policista může předvést k provedení příslušných úkonů za účelem zjištění totožnosti každou osobu, u níž je oprávněn zjišťovat totožnost. Velmi častým problémem bývá, prokázání totožnosti dokladem, kterému skončila doba platnosti. V takovém případě policista umožní ztotožňované osobě prokázat se jiným dokladem, v opačném případě ji předvede. Za účelem zjištění totožnosti předvedené osoby je policista oprávněn dotyčného vyzvat, aby strpěl nezbytné úkony. Tento postup připadá v úvahu pouze v případě, kdy nebylo možno její totožnost zjistit jinak, tedy ze sdělených údajů a lustrací v dostupných evidencích. Pokud by osoba kladla fyzický odpor, takže by tyto úkony nebylo možno provést, může policista tento odpor překonat. V případech, kdy dotčená osoba klade odpor, měl by odběr provádět lékař, který umí postupovat tak, aby nebylo ohroženo zdraví osoby, a je schopen posoudit, zda takový odběr nemůže být pro ni nebezpečný.¹² V případě, že při zjištění totožnosti se ukáže, že jde o pohřešovanou osobu, rozlišuje zákon následující situace: 1) jestliže dá tato osoba souhlas, učiní se o tom oznámení tomu, kdo pohřešování oznámil 2) pokud souhlas nedá, pak je oznamovateli pouze sděleno, že pátrání po pohřešovaném bylo ukončeno. Je-li pohřešovaný nezletilý, vždy bude vrácen do péče rodičů, poručníků, jakož i jiným subjektům, kterým byl svěřen soudem do péče.¹³ Stanovená lhůta ke zjišťování totožnosti předvedené osoby je nejzazší, což však neznamená, že by ji bylo třeba nezbytně využívat vždy v celém rozsahu. Navíc je třeba respektovat i fakt, že doba omezení osobní svobody musí být přiměřená významu povinnosti, jejíž*

¹¹ MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha : Linde, 2009. Prokázání totožnosti, s. 135-141. ISBN 978-80-7201-743-0.

¹² VAŘEKA, Karel, et al. *Policejní práce : Základní příručka policisty*. 1. Brno : VPŠ MV, 2005. Prokázání totožnosti, s. 102 - 105.

¹³ MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha : Linde, 2009. Prokázání totožnosti, s. 135-141. ISBN 978-80-7201-743-0.

porušení či nesplnění vedlo k omezení osobní svobody. V případech, kdy policista totožnost předvedené osoby v této lhůtě nezjistí, musí jí propustit.

4.1.3 Odnětí věci – PČR

K dalšímu oprávnění PČR patří odnětí věci. Je zde míněno odnětí věci, která nějakým způsobem souvisí s přestupkem. Podmínkou, aby mohla být věc odňata, je, že lze mít důvodně za to, že v řízení o přestupku může být vysloveno její propadnutí nebo může být věc zabráná. Propadnutí věci je sankcí, kterou lze podle §15 zákona o přestupcích uložit v případě, že věc náleží pachateli, přičemž tato byla užita či určena ke spáchání přestupku nebo byla přestupkem získána nebo nabyta za věc přestupkem získanou. Policista musí nejprve osobu vyzvat k vydání věci. Výzva může učiněna vůči každému, kdo u sebe věc má, tedy nejen vůči majiteli. Teprve poté, kdy dotyčný věc dobrovolně nevydá, může policista přistoupit k jejímu odnětí. Odnětí věci není exekucí ve smyslu § 125 a následujících zákona číslo 500/2004 Sb., Správní řád (dále jen Správní řád), ale donucovacím úkonem. Je vyloučeno odejmout věc, jejíž hodnota je v nápadném nepoměru k povaze přestupku. Toto omezení vyplývá z toho, že v řízení o přestupcích nelze uložit propadnutí věci ani rozhodnout o zabrání věci, je-li její hodnota v nápadném nepoměru k povaze přestupku. Je na policistovi, aby stanovil, zda takový nepoměr existuje. Při určení této skutečnosti musí postupovat podle objektivních kritérií, a nikoli např. pouze na základě prohlášení majitele. *Úřední záznam o vydání nebo odnětí věci musí obsahovat popis věci, přesné určení místa a času, kdy k vydání nebo odnětí došlo, identifikaci osoby, která věc vydala nebo již věc byla odňata, a identifikaci policisty, který věc převzal nebo odnětí provedl.*¹⁴

4.1.4 Vydání a odebrání zbraně – PČR

V případě ohrožení zájmů chráněných zákonem, je policista oprávněn odebrat zbraň. Zbraň se v tomto případě rozumí to, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším. Odebrání zbraně podle tohoto ustanovení musí vždy předcházet výzva policisty k dobrovolnému vydání zbraně. Policista je oprávněn, respektive povinen zbraň odebrat, jestliže osoba výzvě nevyhoví, případně je oprávněn použít donucovací prostředky. Policista je oprávněn převzít respektive odebrat zbraň na jakémkoliv místě. Za takové se považují všechna veřejná prostranství, stejně tak jako, kam má přístup veřejnost, třeba jen v provozní době. Zbraň může být stejně odebrána při vykázaní pachatele tzv. domácího násilí ze společného obydlí.

Ve stejném ustanovení je i oprávnění provést prohlídku osoby. Tato prohlídka se využívá např. při omezování osobní svobody osoby. Přesvědčit se o tom, nemá-li u sebe osoba zbraň, může totiž policista nejen jejím vnějším prohlédnutím či pomocí

¹⁴ VAŘEKA, Karel, et al. *Policejní práce : Základní příručka policisty*. 1. Brno : VPŠ MV, 2005. Oprávnění PČR ve vztahu k věcem, s. 150 - 153.

technických prostředků, ale nepochybně i pohmatem oděvu. Při provádění zákroku proti určité osobě, např. má-li být osoba předváděna či zajištěna, může se policista přesvědčit, zda osoba u sebe nemá zbraň, nevyžaduje se agresivního chování osoby. *Zbraň je třeba vrátit, jestliže pominuly důvody, pro které došlo k jejímu odebrání. O vrácení musí však dotyčný požádat, a to tím, že se přihlásí na příslušném útvaru policie. Forma tohoto přihlášení není předepsána, takže zásadně stačí i ústní sdělení, že se o vrácení zbraně žádá. Toto oprávnění má ten, kdo zbraň vydal či komu byla odebrána, což ale nemusí vždy být majitel. Nelze ale vrátit zbraň osobě, pokud by to vylučovaly zákonem stanovené důvody.*¹⁵

4.1.5 Použití technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla – PČR

*Oprávnění k použití technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla nemá povahu sankce ani není donucovacím prostředkem, ale jde o specifický zajišťovací prostředek, jehož smyslem je zajištění důkazu pro následné řízení o přestupku proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, jehož dokazování bývá poté, co vozidlo již odjelo, obtížné. Jeho účelem je také odvrátit nebezpečí, které bezprostředně ohrožuje právem chráněný zájem. V tomto případě se jedná o zájem na zajištění bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích. O použití těchto technických prostředků je oprávněn rozhodnout pouze policista, což ovšem neznamená, že jen policista může provádět vlastní instalaci prostředku na konkrétní vozidlo. Vzhledem k tomu, že přiložení prostředku je čistě technický úkon, může jej provést na pokyn policisty i fyzická nebo právnická osoba zabývající se podnikatelskou činností, s níž je uzavřena smlouva o provádění této činnosti.*¹⁶

K použití technických prostředků k zabránění odjezdu (tzv. botička) vozidla musí být současně splněny obě podmínky, tj. jak ponechání vozidla na místě, kde je to zakázáno, tak i skutečnost, že se nepodařilo na tomto místě zjistit toho, kdo jako řidič na místě vozidlo ponechal. Pojem technický prostředek k zabránění odjezdu vozidla zákon nevymezuje. Obecně se jím rozumí blokovací zařízení vyrobené k tomuto účelu, jehož použití bylo schváleno Ministerstvem vnitra. K odstranění technických prostředků dochází zpravidla po projednání přestupku v blokovém řízení. Nemusí tomu tak být vždy. Postačuje i jen věrohodné zjištění totožnosti řidiče, který nesouhlasí s projednáním přestupku v blokovém řízení, nebo dokonce nesouhlasí s provedením úkonů nezbytných ke zjištění jeho totožnosti. Prostředek musí být odstraněn též po uhrazení nákladů na jeho přiložení a odstranění provozovatelem vozidla. K odstranění technických prostředků musí dojít také v případě, kdy by řidičem vozidla byla osoba, jejíž jednání nelze jako přestupek projednat, respektive další osoby, pro které platí speciální režim, nebo jejíž jednání mající znaky přestupku se projednává podle zvláštních předpisů.

¹⁵ MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha : Linde, 2009. Odebrání zbraně, s. 76-78. ISBN 978-80-7201-743-0.

¹⁶ VAŘEKA, Karel, et al. *Policejní práce : Základní příručka policisty*. 1. Brno : VPŠ MV, 2005. Dohled nad BESIP, s. 171-1173.

Hrazení nákladů na přiložení a odstranění technických prostředků nemá charakter sankce, nýbrž jde o úhradu toho, co bylo na přiložení a odstranění skutečně vynaloženo. Přiložení a odstranění technického prostředku se provádí na náklady osoby, která vozidlo na místě ponechala, a nelze-li ji zjistit, pak na náklady provozovatele vozidla. Pokud by ovšem došlo k přiložení technických prostředků k zabránění odjezdu vozidla v rozporu se zákonem, uhrazené náklady musí být neprodleně vráceny tomu, kdo je uhradil.

4.1.6 Zajištění, odstranění a zničení věci – PČR

Toto ustanovení řeší situaci, která se svou povahou blíží stavu krajní nouze. Jde o případy, kdy existuje důvodné podezření, že se na určitém místě nachází věc, která by mohla ohrozit životy nebo zdraví osob, způsobit škodu na majetku nebo životním prostředí, a toto nebezpečí je nutné okamžitě odstranit. Je na policistovi, aby s ohledem na konkrétní podmínky stanovil postup a způsob, jak situaci řešit. V první řadě má policista povinnost věc odstranit, respektive přemístit na místo, kde toto nebezpečí nehrozí, v neodkladných případech věc zlikvidovat.

4.1.7 Vstup do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek – PČR

Toto ustanovení je téměř totožné s podmínkami s ustanovením § 83c trestního řádu. Smyslem této úpravy je, aby byly pokryty všechny situace, za nichž může policie tento bezprostřední zákrok učinit, a sjednotit tak oprávnění policistů v jediném zákoně, který je pro jejich postavení určující, tedy v zákoně o policii. Podle článku 12 odst. 1 Ústavního zákona číslo 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (dále jen Listina základních práv a svobod) je obydlí nedotknutelné a dovoleno je vstoupit do něj pouze se souhlasem toho, kdo v něm bydlí. Tomu, kdo v něm bydlí, je zajištěno, aby zde mohl nerušeně pobývat a také směl určit, kterým dalším osobákem povolí přístup. Článek 12 Listiny základních práv a svobod také upravuje v odst. 3 podmínky a meze k dalším zásahům do nedotknutelnosti obydlí, než je domovní prohlídka. Předpokladem k nim je existence zákonného zmocnění a současně skutečnost, že je to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, práv a svobod druhých či odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku. V případě, že je obydlí užíváno také k podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, mohou být zásahy do něj povoleny také, je-li to nezbytné pro plnění úkolů veřejné správy. Zatímco zákonné zmocnění je faktorem objektivním, posouzení, zda je takový zásah nezbytný, v závislosti na konkrétní situaci, je na tom, kdo jej činí.¹⁷

Do těchto prostor může policista vstoupit a provést zde potřebné úkony či jiná opatření pouze za podmínky, že věc nesnese odklad a současně je vstup nezbytný pro

¹⁷ MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha : Linde, 2009. Vstup do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek, s. 87. ISBN 978-80-7201-743-0.

ochranu života nebo zdraví lidí či odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti čili typické policejně chráněné statky. Za situaci, kdy věc nesnese odklad, lze považovat takovou, kdy by okamžitým neprovedením zásahu došlo k poškození chráněných hodnot. Za závažné ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti lze považovat zejména hrozbu majetkové újmy většího rozsahu, významné narušení občanského soužití nebo ohrožení životního prostředí. Zda jsou tyto podmínky dány, musí určit policista vždy s ohledem na konkrétní podmínky a situaci. Přitom má dbát i toho, aby jeho rozhodnutím neprovést úkon nevznikla osobám, jejichž bezpečnost je ohrožena, bezdůvodná újma.

*Jestliže by se, vzhledem ke všem objektivně daným okolnostem, mohlo zdát, že tato obava byla oprávněná, ale později se ukázalo, že ve skutečnosti tu důvody nebyly, šlo by přesto o zásah důvodný. Pokud by však podmínky ke vstupu splněny nebyly, jednalo by se o neoprávněný zásah, a postiženému by pak vznikal nejen nárok na to, aby policie ve svém jednání ustala, případně vrátila věc v původní stav, ale také na náhradu škody za nesprávný úřední postup podle zákona číslo 92/1998Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.*¹⁸

Vstup do obydlí a dalších objektů je typickým bezprostředním zásahem, s nímž je pojmově spojeno použití síly, a toto ustanovení k tomu dává výslovný zákonný základ. Otevřít uzavřený prostor či jinak si do něj zjednat přístup může policista sám nebo k tomuto účelu může využít třetí osobu. V nezbytných případech si může do těchto prostor a na pozemek zjednat vstup i za pomoci násilí. Násilí může použít i vůči tomu, kdo by mu chtěl ve vstupu bránit.

Policista je povinen, před vstupem do obydlí, do jiného prostoru nebo na pozemek, zajistit účast nezúčastněné osoby, pokud nedojde k ohrožení této osoby. Nezúčastněnou osobou může být každá osoba plně způsobilá k právním úkonům, která nemá na věci účast, zejména není k uživateli uvedených objektů v příbuzenském nebo jiném obdobném vztahu a není nájemcem nebo jiným uživatelem těchto objektů. Takovou osobou však není ani jiný policista. Přítomnost nezúčastněné osoby má chránit práva vlastníka, nájemce, podnájemníka či jiného uživatele obydlí, jiného prostoru a pozemku, případně i dalších osob, které je s ním užívají, ale současně také policisty, který zákrok nebo jiné opatření činí před případným podezřením z protiprávního jednání. Skutečnost, zda existují důvody, pro něž není možno zajistit přítomnost nezávislé osoby, musí určit sám zasahující policista.

4.1.8 Vstup do živnostenské provozovny – PČR

Podle § 17 odst. 1 zákona číslo 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, se provozovnou rozumí prostor, v němž je živnost provozována. Může být jak stacionární, tak mobilní. Policista je oprávněn vstupovat v provozovně do každého

¹⁸ MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha : Linde, 2009. Vstup do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek, s. 89. ISBN 978-80-7201-743-0.

prostoru, kde lze mít důvodně za to, že se zde zdržují lidé. Může tak činit kdykoli, tedy jak během, tak po skončení pracovní doby, a není omezen jen na určité prostory. Tím se dává policii možnost, aby odhalovala i latentní formy kriminality. K tomu, aby do provozovny mohl vstoupit, je ovšem třeba, aby policista plnil konkrétní úkol, jímž může být např. právě prověřování, zda v živnostenské provozovně není páchána trestná činnost, ke vstupu tedy nepostačuje obecný odkaz na úkoly stanovené v §2 zákona o policii. Policista nemůže na základě tohoto ustanovení vstoupit do provozovny, která je prokazatelně prázdná, kde se nezdržují lidé.

4.1.9 Zastavení a prohlídka dopravního prostředku – PČR

V tomto ustanovení jsou komplexně upravena pravidla pro provádění prohlídek dopravních prostředků. Stanoveny jsou v první řadě podmínky prohlídky dopravních prostředků za účelem pátrání po vyjmenovaných osobách a věcech. Policisté mohou prohlížet dopravní prostředky také v případech podezření, že se jedná o osobu pobývající na našem území neoprávněně, a v případech podezření, že pomocí dopravního prostředku nebo na dopravním prostředku byl spáchán trestný čin. Toto oprávnění reaguje na fakt, že po vstupu České republiky do Schengenského prostoru již nejsou na vnitřních hranicích kontroly a policie nemá oprávnění kontrolovat dopravní prostředky na státních hranicích. Přitom se předpokládá, že i v Schengenském prostoru dochází k páchání trestné činnosti s příhraničním charakterem, často s použitím dopravních prostředků, a je tedy třeba zajistit účinné možnosti kontroly osob pobývajících na našem území neoprávněně.

*Poznatky o současných hrozbách závažného organizovaného zločinu, především terorismu, jednoznačně dokazují, že násilné útoky se již nesoustřeďují pouze na letadla, ale obecně na veškeré prostředky hromadné přepravy. Proto je nezbytné rozšířit oprávnění tak, aby se vztahovala na všechny prostředky hromadné přepravy, které představují vzhledem ke kumulaci velkého počtu osob optimální terč pro takové útoky. Policista je oprávněn k prohlídce takových prostředků, osob i zavazadel v nich se nacházejících v případě, že bude mít důvodné podezření, že nalezne nebezpečnou věc.*¹⁹

4.2.1 Oprávnění požadovat vysvětlení – obecní policie

Strážník má povinnost prověřovat získané informace a oznámení nasvědčující tomu, že byl spáchán přestupek nebo jiný správní delikt. Zpravidla bude požadováno vysvětlení od osob, které věc oznamují, a od osob, které se pohybovaly na místě, kde byl skutek spáchán, nebo v jeho bezprostředním okolí. Podle podmínek konkrétního případu určí strážník místo a čas podání vysvětlení. Osoba je pak povinna dostavit se

¹⁹ MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha : Linde, 2009. Zastavení a prohlídka dopravního prostředku, s. 91-93 . ISBN 978-80-7201-743-0.

*ve stanovenou dobu na určené místo k sepsání zápisu o podání vysvětlení. Vzhledem k tomu, že v některých případech je třeba zjistit potřebné podrobné informace, umožňuje zákon, aby strážník vyzval osobu, aby předložila potřebné doklady. Může se zejména jednat o osvědčení, povolení nebo jiné doklady, kterými bude možno prokazovat různé skutečnosti významné pro objasnění přestupků či jiných správních deliktů.*²⁰

Osoba, která byla vyzvána k podání vysvětlení, je povinna vždy vyhovět. Zákon uvádí výslovně důvody, kdy osoba může podání vysvětlení odmítnout. Osoba je ovšem vždy povinna dostavit se na určené místo v určitou dobu. Ten, kdo se dostaví k podání vysvětlení, má právo na poskytnutí právní pomoci. Případné nedostavení se na určené místo a v určitou dobu může být posuzováno jako přestupek proti veřejnému pořádku ve smyslu přestupkového zákona.

Strážník je povinen předem osobu poučit o tom, že má možnost odmítnout podat vysvětlení z důvodu v zákoně uvedených. Poučení musí být součástí zápisu o podaném vysvětlení. Jestliže by strážník tuto povinnost opomenul, mělo by to za následek neplatnost zápisu o podaném vysvětlení. Zápis o podaném vysvětlení je podkladem pro další postup obecní policie nebo pro příslušný správní orgán. Osoba, která se dostaví na výzvu strážníka k sepsání zápisu o podaném vysvětlení, má nárok na náhradu nutných výdajů a na náhradu ušlého výdělku. Náhradu poskytuje příslušná obec.

Vzhledem k tomu, že toto oprávnění je pro obě složky totožné, je totožný rozbor těchto oprávnění.

4.2.2 Oprávnění požadovat prokázání totožnosti – obecní policie

K tomuto ustanovení je totožný komentář jako k § 63 zákona o PČR. Okruh oprávnění, kdy může strážník obecní policie prokázání totožnosti požadovat, je užší, než je tomu u policistů PČR. Odmítne-li osoba poskytnout potřebnou součinnost, může strážník, respektive musí využít svého oprávnění a předvést tuto osobu na příslušný útvar PČR.

4.2.3 Oprávnění předvést osobu – obecní policie

Oprávnění předvést osobu je bezprostředním zásahem, který je za podmínky § 82 soudního řádu správního přezkoumatelný soudem, pasivně legitimovanou by zde byla obec. Z dikce „strážník je oprávněn“ nelze dovozovat, že by bylo na jeho uvážení,

²⁰ JEMELKA, Luboš; VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o obecní policii a předpisy související: Komentář*. 1. Praha: C.H.BECK, 2009. Oprávnění strážníků, s. 138.

*zda tak v daném případě učiní, a jsou-li stanovené podmínky naplněny, musí osobu předvést.*²¹

Pokud jde o ustanovení k předvedení osoby, která odmítne prokázat svou totožnost nebo po poskytnutí potřebné součinnosti nemůže svou totožnost prokázat, stejně tak po prokázání totožnosti se zjistí, že jde o osobu hledanou či pohřešovanou, je zde stejný výklad k zákonu, jako v zákoně o policii ČR.

Pokud osoba přes opětovnou výzvu strážníka pokračuje v jednání, které narušuje veřejný pořádek nebo ohrožuje život nebo zdraví jiných osob nebo zdraví vlastní a nelze jiným způsobem takovému jednání zabránit, je strážník oprávněn takovou osobu předvést.

Strážník je oprávněn předvést osobu také na žádost příslušného orgánu obce, na základě §60 správního řádu, kdy může být předveden účastník řízení i svědek, který se bez náležité omluvy nebo bez závažných důvodů nedostavil ke správnímu orgánu, ačkoliv byl řádně předvolán a jeho osobní účast je nutná. Strážník realizuje předvedení k orgánu obce, jakmile obdrží písemnou žádost o předvedení s uvedením místa a času, kam má být osoba předvedena. Současně musí strážník obdržet i rozhodnutí příslušného orgánu obce o předvedení konkrétní osoby. Rozhodnutí doručí strážník osobě, která má být předvedena, při předvádění.

4.2.4 Oprávnění odebrat zbraň – obecní policie

Spojení „strážník je oprávněn přesvědčit se“²² představuje zákonné zmocnění k zásahu do soukromí osoby. Strážník by tak měl učinit vždy, pokud nabude důvodné podezření, že osoba u sebe zbraň má. Tento zákrok nebo úkon, s ohledem na konkrétní situaci, může učinit vůči osobě, kterou předvádí podle § 13 zákona o obecní policii, již omezuje na osobní svobodě nebo vůči níž směřuje zákrok z důvodu jejího agresivního chování. Jestliže je osoba předávána policii, vždy je současně také předána zbraň. K tomuto ustanovení je dále totožný rozbor jako k § 35 zákona o PČR.

4.2.5 Oprávnění zakázat vstup na určená místa – obecní policie

*Vyžaduje-li to plnění úkolů obecní policie, je strážník oprávněn přikázat každému, aby po nezbytně nutnou dobu nevstupoval na strážníkem určená místa nebo se na nich nezdržoval nebo po dobu nezbytně nutnou setrval na určeném místě, hrozí-li závažné ohrožení zdraví nebo života*²³. Tohoto oprávnění může strážník využít pro zajištění plnění všech úkolů obecní policie za podmínky, že je ho třeba k realizaci určitého úkolu. Nepostačuje zde odkaz na obecné úkoly obecní policie. Možnost zakázat vstup má strážník také na požádání PČR a jiných orgánu, který má obdobné

²¹ JEMELKA, Luboš; VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o obecní policii a předpisy související : Komentář*. 1. Praha : C.H.BECK, 2009. Oprávnění strážníků, s. 142.

²² § 14 zákona o obecní policii

²³ § 15 zákona o obecní policii

oprávnění podle příslušného zákona. Jako příklad uveďme únik plynu, pro případ žádosti od PČR připadá nejčastěji v úvahu zajištění místa dopravní nehody. PČR má toto oprávnění ustanoveno v §43 zákona o PČR. Každý proti komu je toto oprávnění použito, je povinen uposlechnout. V případě, že osoba příkazu neuposlechně, naplňuje skutkovou podstatu přestupku proti veřejnému pořádku dle § 47 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích.

4.2.6 Oprávnění otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor – obecní policie

Strážník má dle § 16 zákona o obecní policii, oprávnění otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor. Jak již bylo uvedeno v kapitole 4.1.7, patří vstup do bytu nebo jiného uzavřeného prostoru do jednoho z největších zásahů do základních práv a svobod. Z tohoto důvodu je možné k tomuto oprávnění přistoupit pouze v případě ohrožení života, zdraví nebo hrozí-li větší škoda na majetku. Tento důvod musí být dostatečně odůvodněn. Vzhledem k tomu, o jak velký zásah do soukromí se jedná, musí být toto jednání dostatečně odůvodněno. Při srovnání tohoto oprávnění mezi PČR a obecní policií, je zde jeden zásadní rozdíl. Strážník není oprávněn otevřít byt či jiný uzavřený prostor v případě podezření, že se zde nachází mrtvola. Pokud by tuto skutečnost zjistil, musel by ji oznámit příslušnému útvaru PČR. V dalších částech tohoto oprávnění mají strážníci stejné povinnosti jako policisté, tedy jak již bylo uvedeno v kapitole 4.1.7.

4.2.7 Použití technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla – obecní policie

Toto oprávnění strážníků stejně jako oprávnění policistů vychází ze zákona 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a je tedy totožné v obou případech.

4.2.8 Doprava osob do zdravotnického zařízení – obecní policie

Toto oprávnění má vypuštěný nadpis v zákoně o obecní policii a je uvedeno jako § 17b. *Strážník může působit i mimo území obce za podmínek uvedených v zákoně o obecní policii. Ve smyslu zvláštního zákona o opatření k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholismem a jinými návykovými látkami (z. č. 379/2005 Sb.) a o změně souvisejících zákonů, je problematika boje s alkoholem svěřena do působnosti obce. Podle § 22 zákona o obecní policii spadá daná problematika do místních záležitostí veřejného pořádku zabezpečovaného obcí. Z tohoto*

*důvodu musí také obec nést odpovědnost za dopravu osob do zdravotnického zařízení, případně následně do protialkoholní záchytné stanice.*²⁴

Strážník zajišťuje převoz povinných osob k lékařskému vyšetření a následně do záchytné stanice. Jedná se o osoby, u kterých se zajišťuje obsah alkoholu nebo jiné návykové látky, neboť je důvodné podezření, že vykonávají činnost pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, nebo je důvodné podezření, že přivodily újmu na zdraví v souvislosti s požitím alkoholického nápoje nebo jiné návykové látky. Pokud obec nezřídila záchytnou stanici, může strážník osobu převést do záchytné stanice na území jiné obce. Při převozu povinné osoby do záchytné stanice nemůže strážník realizovat svoje práva a povinnosti vůči třetím osobám, ale právě vůči osobě, která je přepravována. Náklady na samotnou dopravu hradí osoba, u které se prokáže přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky v krvi.

4.2.9 Oprávnění ke vstupu do živnostenských provozoven – obecní policie

K tomuto ustanovení je rozbor totožný jako k §41 zákona o PČR. Na rozdíl od policistů jsou strážníci oprávněni vstupovat do živnostenských provozoven pouze v prodejní nebo provozní době a jen do prostor určených pro zákazníky. Jsou-li splněny podmínky §16 zákona o obecní policii, může ovšem vstoupit do provozovny kdykoli a do všech prostor, nikoli jen těch, které jsou určeny pro zákazníky.

4.3 Shrnutí

Rozsah oprávnění PČR je širší, což je logické vyústění většího rozsahu úkolů, které má PČR zajišťovat. Oprávnění obecní policie jsou striktně uvedena v zákoně a nelze ze zákona o obecní policii vyvozovat další možná oprávnění. Oprávnění obecní policie jsou nejpoužívanější a nejpotřebnější oprávnění PČR, která jsou navíc omezena o části ustanovení, které jsou nad rámec pravomocí obecní policie. Zákon přiznává obecní policii pouze omezenou část oprávnění proti PČR. Oproti tomu lze u PČR některá další oprávnění vyvozovat ze základních úkolů, které má PČR plnit či je vyvozovat z dalších zákonů např. ze zákona číslo 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. Tím je myšleno, že v zákoně o PČR není uvedeno ustavení o přepravě osob do protialkoholní záchytné stanice, zatímco obecní policie má toto oprávnění striktně uvedeno v § 17b zákona o obecní policii. Oprávnění obou složek jsou dle mého názoru v současné době nastavena správně, až na jednu výjimku, která zde není vůbec uvedena. Jedná se o oprávnění měřit rychlost vozidel obecní policií. Myslím si, že toto oprávnění, je zcela kontraproduktivní, neboť obecní

²⁴ MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha: Linde, 2009. Obecní policie – doprava osob do zdravotnických zařízení, s. 275-276 . ISBN 978-80-7201-743-0.

policii pouze připravuje o čas, který by mohl stráven dohlížením nad veřejným pořádkem. Ještě hůře v tomto ohledu dopadají stacionární radary (dle zákona bezobslužné radary). Je sice pravdou, že při poslední zákonné úpravě došlo k posunu, kdy v případě, že dojde k „výmluvě na osobu blízkou“, je možné postihnout majitele vozidla ale tento přístup má za následek pouze to, že bodový systém zcela ztrácí smysl a majetné osoby si na silnici mohou dělat prakticky, co chtějí. Jde totiž o to, že v případě, že dojde k překročení rychlosti na určitém úseku a tento přestupek je zadokumentován „bezobslužným radarem“, obdrží po nějaké době majitel vozidla výzvu, aby buď uvedl řidiče, který v danou dobu vozidlo řídil a dopustil se přestupku nebo ať zaplatí předem určenou částku. V Praze se jedná o částku ve výši 600,-Kč při překročení do 20 km/h a 1.000,-Kč při překročení nad 20 km/hod. Z této současné praxe vyplývá, že pokud je někdo přistižen při takovém protiprávním jednání, raději zaplatí uvedenou částku, nejsou mu připsány trestné body a řízení je zastaveno. Tímto ale jak již bylo uvedeno, zcela ztrácí smysl bodový systém a kdokoli může soustavně porušovat ustanovení zákona o provozu na pozemních komunikacích, nikdy s ním není vedeno správní řízení a nikdy není zcela vytréstán. Domnívám se, že toto současné nastavení zákona je třeba změnit, aby bylo možné vždy zcela jasně zjistit osobu přestupce a dle opakování jeho protiprávního jednání jej potrestat.

Prvním a zároveň základním bodem pro „Desatero“ je, že pokud nesouhlasím s postupem policistů či strážníků, neznamená to, že neuposlechnu výzev zakročujících policistů či strážníků nebo budu jiným způsobem postupovat proti služebnímu zákroku. Příkladem takového chování bývá, že policista nebo strážník řeší nějaké oznámení a na místě činu se nachází několik osob. V takovém případě, je policista oprávněn v souladu s § 63 zákona o PČR, vyzvat osoby k prokázání totožnosti. Velmi často po takové výzvě nastane situace, že jedna nebo více dotčených osob odmítnou prokázat totožnost s odůvodněním, že „nic neprovedly, takže se prokazovat nebudou“. Jak již bylo uvedeno v textu výše, takové jednání může skončit předvedením k prokázání totožnosti a v krajním případě správním řízením pro podezření ze spáchání přestupku proti veřejnému pořádku ve smyslu §47 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích (neuposlechnutí výzvy úřední osoby), neboť jak vyplývá z nálezu Ústavního soudu: *„Občané jsou povinni se podrobit výkonu pravomoci veřejného činitele bez ohledu na vlastní soukromý názor. Jsou-li přesvědčeni, že tímto jednáním bylo porušeno jejich právo či jim byla způsobena škoda, mohou se proti takovému postupu veřejného činitele bránit jiným, a to zákonným způsobem. Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, ani žádná jiná právní norma nepřipouští, aby občané nejprve hodnotili zákonnost postupu veřejných činitelů a teprve na základě toho jejich pokynů uposlechlí nebo neuposlechlí“*.²⁵ Toto pravidlo platí pro veškerá oprávnění PČR a obecní policie, která jsou uvedena v zákoně. To znamená, že každý je povinen uposlechnout jakékoli výzvy, včetně výzvy k podání vysvětlení a to i v případě, že osoba využije svého práva odepřít výpověď ze zákonem stanovených důvodů. Osoba podávající vysvětlení tuto skutečnost uvede na počátku podání vysvětlení a tímto sdělením je podání vysvětlení

²⁵ nálezu Ústavního soudu č.j. I.ÚS 263/97

ukončeno. Z výše uvedených skutečností můžeme první pravidlo „Desatera“ definovat takto:

1. Jsem povinen uposlechnout výzvy policisty nebo strážníka, i když s výzvou nesouhlasím a domnívám se, že jedná protiprávně.

Druhý bod „Desatera“ vyplývá z bodu jedna, konkrétně z citace výroku Ústavního soudu č. I. ÚS 263/97. V případě jakéhokoli nesouhlasu s postupem policisty či strážníka, budu postupovat dvěma způsoby:

V případě obecní policie podám stížnost statutárnímu zástupci, ve většině případů starostovi obce, nebo v případě podezření ze spáchání trestné činnosti, podám trestní oznámení na nejbližším útvaru PČR, případně přímo z místa si vyžádám přes linku tísňového volání 158 příjezd hlídky na místo.

V případě PČR je nejjednodušší učinit na nejbližším útvaru policie tzv. „podání“. Ve smyslu ustanovení § 97 zákona o PČR a závazného pokynu policejního prezidenta č.187/2008, je podání: „*sdělení učiněné podatelem mající charakter petice, stížnosti nebo upozornění*“. Ze stejných pramenů vyplývá, že takové podání je postoupeno oprávněnému orgánu. Oprávněným orgánem v případě PČR je Odbor vnitřní kontroly (dále OVK), který věc prošetří a následně rozhodne, jestli se jedná o disciplinární delikt, kázeňský přestupek nebo trestný čin. V případě, že se jedná o disciplinární delikt nebo kázeňský přestupek, předá OVK po prošetření celou věc nadřízenému policisty, který se takového jednání dopustil, k projednání. V případě podezření ze spáchání trestného činu se takové podání z úřední povinnosti předává Policejní inspekci, která je jediná oprávněna v takových věcech provádět šetření. Inspekce provede ve věci šetření a v zákonné lhůtě o věci rozhodne. Pro úplnost uvádím: *Právní teorie se shoduje na tom, že zaviněné porušení správní povinnosti (resp. její nesplnění) se nazývá správním deliktem. Od deliktů ne-správních (porušení morálních či politických povinností, popřípadě porušení principů vyplývajících z obecné kultury) je jejich odlišnost dána mimo jiné charakterem společenských hodnot, resp. vztahů, které delikt ohrožuje nebo poškozují (tzv. objekt). Z hlediska objektů je možno právní delikty zásadně klasifikovat. Rozhodující je tu intenzita chráněných zájmů, což má vliv na charakter újmy, již je povinen rušitel nést, a projevuje se dále i ve způsobu, jakým podle práva povinnost nést újmu je zakládána, eventuálně, které státní orgány ji ukládají a v jakém řízení. DISCIPLINÁRNÍM DELIKTEM se rozumí delikt fyzické osoby, která je ve zvláštním právním vztahu k určité instituci, a se zvláštními právy a povinnostmi z takového vztahu vyplývajících. Chráněnými zájmy v takovémto případě je vnitřní kázeň a pořádek, respektive též profesní etika. Proto je třeba mít na paměti, že jedno a to samé protiprávní jednání, které je posouzeno jako správní disciplinární delikt, může současně naplnit skutkovou podstatu trestného činu nebo přestupku anebo jiného správního deliktu. Sankci lze v takovém případě uložit jak za disciplinární delikt, tak za trestný čin nebo přestupek anebo jiný správní delikt. V těchto případech není možné uplatnit zásadu „ne bis in idem“ (ne dvakrát o tomtéž), neboť zmiňovaná ustanovení jsou odlišná právě tím, které společenské zájmy (objekty) chrání. Ve smyslu ustanovení § 50 zákona číslo 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, se KÁZEŇSKÝM PŘESTUPKEM rozumí zaviněné jednání, které porušuje služební povinnost, ale nejde o trestný čin, nebo o jednání, které má*

*znaky přestupku nebo jiného správního deliktu, přičemž se za takové jednání považuje i dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby uvedené v závěru služebního hodnocení.*²⁶

Oznamovatel (respektive též podavatel) by měl být na základě zákona o konci šetření vyrozuměn respektive vyrozuměn o učiněných opatřeních. V případě, že došlo k porušení zákona ze strany policisty nebo strážníka a v rámci trestního nebo jiného řízení jsem nebyl jako poškozený odškodněn, mohu se obrátit na soud s nárokem na náhradu škody. Na soud se mohu rovněž obrátit v případě, že stížnost nebo podání byla zamítnuta i po opravném prostředku. Z výše uvedených skutečností můžeme druhé pravidlo „Desatera“ definovat takto:

2. Jako osoba dotčená postupem policisty nebo strážníka mám právo podat stížnost respektive podání, stejně tak mohu podat stížnost, když se mi nelíbí postup policisty či strážníka a nejsem dotčen jejich nesprávným postupem. Stížností či podáním je kontrolní orgán povinen se zabývat a je povinen vyrozumět mě o ukončení šetření a přijatých opatřeních. V případě nezákonného postupu policisty nebo strážníka mám nárok na náhradu škody.

Bod č. 3 „Desatera“ vyplývá z oprávnění použít technický prostředek k zabránění odjezdu vozidla. Před lety jsem byl svědkem následující situace: Strážníci MP Písek projednávali přestupek proti BESIP s osobou u vozidla, které stálo v zákazu zastavení, a proto využili oprávnění použít technický prostředek k zabránění odjezdu vozidla (dále jen „botička“). Ten muž, který strážníky na místo přivolal, jim sdělil, že je majitelem vozidla ale, že on zde vozidlo nezaparkoval a proto chce, aby mu botičku sejmuli a on mohl odjet. Na dotaz, jestli ví, kdo zde vozidlo zaparkoval, uvedl, že ví, kdo zde vozidlo zaparkoval, ale využívá svého práva odepřít výpověď. (Typická „výmluva“ na osobu blízkou). Toto sdělení strážníka očividně rozčílilo, a proto muži sdělil, že jestli mu ihned nesdělí, kdo s vozidlem přijel, botičku nesundá. Po nějakých dohadách strážník botičku sundal a následně předložil muži nějaký tiskopis a sdělil mu, že ho musí podepsat. Muž strážníkovi sdělil, že nic podepisovat nebude a odjel. Strážník se zcela evidentně dopustil minimálně disciplinárního deliktu, ale domnívám se, že jeho jednání bylo spíše na hranici podezření ze spáchání trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 z.č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Z čl. 37 Listiny základních práv a svobod a zanesením tohoto článku do zákona o obecní policii vyplývá, že podání vysvětlení může odepřít osoba, která by jím sobě nebo osobě blízké..... Jak vyplývá z výroku Ústavního soudu II. ÚS 642/04, osoba podávající vysvětlení může uvést okolnosti popisující děj skutku ale významné okolnosti, kterými by mohl způsobit újmu sobě (zákaz sebeobviňování) nebo osobě blízké popisovat nemusí. Z výše uvedených skutečností můžeme třetí pravidlo „Desatera“ definovat takto:

3. Policista ani strážník mě nesmí nutit podat vysvětlení, pokud využiji svého práva se ze zákonných důvodů k věci nevyjadřovat. Policista ani strážník mě také nemohou nutit cokoliv podepsat.

Bod č. 4 „Desatera“ je vyústěním předchozích bodů. Jde o to, že pokud mám pocit, že policista nebo strážník jednají protiprávně, nebo takovému jednání chci

²⁶ Metodická pomůcka Odboru vnitřní kontroly Policejního prezidia České republiky z roku 2010

předejít, je v souladu se zákonem, takové jednání zadokumentovat např. kamerovým záznamem. Nelze na takový záznam vztahovat ochranu osobnosti, neboť jak vyplývá ze Stanoviska odboru bezpečnostní politiky MV č. 35 k průběhu zákroku příslušníků PČR k zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti: *Příslušníci PČR při plnění zákonných úkolů, mezi které ochrana bezpečnosti osob a majetku a zajišťování veřejného pořádku patří, vykonávají působnost orgánu veřejné správy. Dle čl. 2 odst. 4 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění, může každý občan činit, co není zákonem zakázáno. Pořizování obrazových snímků a zvukových a obrazových záznamů je upraveno v zákoně číslo 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění. Dle tohoto zákona mohou být obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejich projevů osobnostní povahy pořizeny nebo použity s jejím svolením. Dále mohou být tyto bez svolení fyzické osoby pořizeny nebo použity přiměřeným způsobem též pro vědecké a umělecké účely a pro tiskové, filmové a televizní zpravodajství. Takovéto použití však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby, kterými jsou právo na ochranu cti, důstojnosti, dobrého jména, pověsti soukromí fyzické osoby. Při provádění služebních úkonů policisté nevystupují jako soukromé fyzické osoby, tudíž pořizování audio a videozáznamu nebo fotografie jejich jednání a chování nemůže být posuzováno jako zásah do jejich osobnostních práv, např. práva na soukromí. Pořizování obrazových či zvukových záznamů při provádění služebních záznamů občany na místě veřejnosti přístupném není zákonem zakázáno. Občané mohou takovéto záznamy pořizovat a dále poskytovat k využití sdělovacím prostředkům, a to také v případě, že mají podezření na porušení zákona ze strany příslušníka PČR. V tomto případě může být pořizovaný záznam předán GIBS, která jej vyhodnotí a případně jej může použít jako důkaz v trestním řízení proti policistovi. Pořizování záběrů obsahujících identifikační číslo příslušníka PČR či registrační číslo služebního vozidla není v rozporu se zákonem, neboť ani v tomto případě není pořizováním záběrů zasahováno do osobnostních práv, ani nejsou zveřejňovány osobní údaje. Identifikační číslo nelze považovat za osobní údaj ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně dalších předpisů, v platném znění. Identifikační číslo je dle vyhlášky Ministerstva vnitra č. 460/2008 Sb., o způsobu vnějšího označení, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel, plavidel a letadel Policie České republiky a o prokazování příslušnosti k Policii České republiky, jedním ze způsobů vnějšího označení policie. Identifikační číslo má být umístěno na služebním stejnokroji na levé straně prsou policisty. Jedním z důvodů pro viditelné nošení identifikačního čísla je následná identifikace konkrétního policisty, např. na základě informací poskytnutých občany. Jak je již uvedeno výše, příslušníci PČR při plnění zákonných úkolů vykonávají působnost orgánu veřejné správy. Z principů demokratické společnosti vyplývá, že občané mohou výkon této moci přiměřeným způsobem kontrolovat. Takovouto kontrolou může být právě pořizování audio a videozáznamu nebo fotografie jejich jednání a chování a jejich následné využití, např. sdělovacími prostředky.*²⁷

²⁷ Stanovisko odboru bezpečnostní politiky MV č. 35 k průběhu zákroku příslušníků PČR k zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti

V tomto stanovisku se hovoří pouze o příslušnících PČR ale na základě dotazu na odbor bezpečnostní politiky MV, mi bylo sděleno, že stejné stanovisko lze uplatnit i na strážníky obecní policie. Na základě výše uvedených faktů, lze čtvrtý bod „Desatera“ definovat:

4. Je v souladu se zákonem pořizovat audio či video záznam zakročujících policistů nebo strážníků a za tento záznam nelze nikoho postihnout, pokud během jeho pořizování nedošlo k jinému porušení zákona.²⁸

Pátý a šestý bod desatera je reakcí na fenomén poslední doby. Řidič motorového vozidla během silniční kontroly natáčí policisty nebo strážníky a dohaduje se s nimi, že nepostupují podle zákona. Vzhledem k tomu, že si někteří policisté nebo strážníci nejsou jisti svým jednáním, nechají se takovým jednáním ovlivnit. Z tohoto důvodu lze uvést:

5. Pokud se mě policista nebo strážník během silniční kontroly na něco ptají, nejedná se o podání vysvětlení ve smyslu § 61 zákona o PČR či § 11 zákona o obecní policii. Policista ani strážník nejsou povinni poučovat mě ve smyslu těchto paragrafů. I zde ale platí zákaz sebeobviňování.

6. Policista nebo strážník, během služebního zákroku, nemá za povinnost odpovídat na mé dotazy (např. "Myslíte si, že postupujete v souladu se zákonem?", "Neměl byste mě poučit podle zákona?"). Pokud mě v rámci zákroku k něčemu vyzve a já se začnu takto ptát, vrátím se k bodu č. 1 „Desatera“, tedy neuposlechnutí výzvy úřední osoby.

²⁸ Odbor bezpečnostní politiky MV v současné době připravuje stanovisko, ve kterém chce rozporovat předchozí právní názory, že se jedná o činnost v souladu s právním řádem ČR.

5 Omezování osobní svobody

5.1.1 Obecná ustanovení – PČR

Zákaz podrobit kohokoli mučení nebo krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení je výslovně stanoven v článku 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Stejně tak musí být respektována důstojnost člověka jako jeden z nejdůležitějších znaků a předpokladů jeho osobnosti a samotné přirozenosti. Jde o práva absolutní a ničím nepodmíněná, v tom smyslu, že nelze žádnou výjimku, na jejímž základě by bylo možno odůvodnit jejich omezení, jedná se o práva představující jednu ze základních hodnot demokratické společnosti. Zjistí-li policista, že k takovému jednání dochází, musí přijmout adekvátní opatření, aby bylo okamžitě ukončeno, nelze vyloučit, že použije i přiměřené násilí, a dále oznámit tuto skutečnost okamžitě svému nadřízenému. Pokud by tak neučinil, mohl by být postižen za přestupek podle §§50 – 51 z. č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, případně i trestný čin.²⁹

Povinností policie je vyrozumět o tom, že dotyčný byl omezen na svobodě z jakéhokoli důvodu, osobu blízkou nebo jinou osobu, kterou ten, kdo byl omezen na svobodě, určí. Pojem osoby blízké vymezuje občanský zákoník (§ 22) a trestní zákoník (§ 125). Výběr, kdo bude vyrozuměn a zda vůbec má být vyrozuměn, záleží na tom, kdo o to žádá. V případě, že jde o osobu nezletilou či osobu, která byla zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo v této způsobilosti omezena, musí být ihned vyrozuměn zákonný zástupce. U osoby mladší 15 let musí být vždy rovněž vyrozuměn orgán sociálně-právní ochrany dětí. Dojde-li k zajištění vojáka, musí být také vyrozuměna vojenská policie. V těchto výše uvedených případech dojde k vyrozumění i za předpokladu, že s tím osoba omezená na svobodě nesouhlasí, protože policie je tak povinná učinit. Vyrozumění se provede neprodleně, jakmile to okolnosti dovolí. Forma vyrozumění není stanovena, takže bude postačovat např. telefonické vyrozumění. Bude-li ale prováděn závažný úkon, jehož splnění by bylo oznámením ohroženo, vyrozumění se neprodleně neprovede. Co se závažným úkonem, je na posouzení policisty, případně jeho nadřízeného. Neprodleně není třeba oznámení učinit také v případě, že by bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi. Nepřiměřené obtíže však nelze shledávat v nedostatečném personálním vybavení policie. O tom, že taková situace nastala, musí být písemně vyrozuměn státní zástupce.

Každá osoba, jejíž osobní svoboda byla omezena, má právo zajistit si právní pomoc. Tímto ustanovením je realizován článek 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle něhož má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány i orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Právo na právní pomoc neznamená, že by osoba, jejíž svoboda byla omezena, zastoupení musela mít, nejde tu tedy o případ tzv. nutné obhajoby, jako je tomu v trestním řízení.

²⁹ MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha : Linde, 2009. Omezování osobní svobody, s. 55. ISBN 978-80-7201-743-0.

*Právo osoby omezené na osobní svobodě nechat se vyšetřit či ošetřit lékařem je významným prostředkem k zajištění kontroly nad legálností postupů policie a má vyloučit, že byl porušen zákaz stanovený v první větě tohoto ustanovení i jiná porušení zákona. Jde o právo, nikoli povinnost osoby podrobit se vyšetření, pokud však o to dotyčný požádá, policie mu musí tuto možnost zajistit. Na rozdíl od vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody má zajištěný právo si lékaře vybrat. Výjimku tvoří pouze případ, kdy je osoba vyšetřována za účelem zjištění, zda ji lze umístit v policejní cele nebo propustit, kdy příslušná vyšetření a ošetření provede služební lékař, případně lékař veřejného zdravotnictví na základě výzvy policie.*³⁰

5.1.2 Připoutání – PČR

*Omezit volný pohyb osoby jejím připoutáním lze pouze v případech uvedených v zákoně, tedy osoby fyzicky napadá policistu nebo jinou osobu, ohrožuje vlastní život, poškozujíc majetek, nebo se pokusí o útěk.*³¹ Volný pohyb osoby může být omezen jen tehdy, pokud jde o útok fyzický. Důvodem omezení volného pohybu nemohou být projevy verbální, to ani gesty. Dalším důvodem je situace, kdy dotyčný ohrožuje vlastní život, zejména se pokouší spáchat sebevraždu. Omezení pohybu přichází v úvahu rovněž, poškozujíc-li osoba cizí majetek. Posledním důvodem, pro který lze omezit pohyb je skutečnost, že se osoba pokusila o útěk. Není rozhodné, zda přitom užila násilí, lsti nebo využila nepozornosti policisty. Zákon zásadně neváže možnost omezení pohybu agresivní osoby pouze na její jednání v místnosti policie. Vzhledem k tomu může být důvodem k omezení pohybu jednání, k němuž došlo kdekoli. Z toho plyne, že taková osoba může být připoutána ke každému vhodnému předmětu. Přitom je však potřeba brát v úvahu, že tam, kde by došlo k připoutání na místě veřejnosti přístupném, mohlo by dojít ke snížení její důstojnosti.

S ohledem na požadavek nutné nezbytnosti a zdrženlivosti platí, že omezení pohybu může trvat tak dlouho, dokud trvá jednání, které je důvodem pro připoutání. Jakmile tedy od něj dotyčný upustí a ze všech okolností je zřejmé, že je již nebude opakovat, musí být ukončeno. Vždy je třeba omezení ukončit po uplynutí dvou hodin. Pokud by po ukončení svého počínání dotyčný obnovil agresivní jednání, lze znovu omezit volný pohyb, a to opět maximálně na dvě hodiny, doba předchozího omezení pohybu se nezapočítává.

5.1.3 Zajištění osoby – PČR

Zajištěním se rozumí krátkodobé omezení osobní svobody fyzické osoby, jehož cílem je ochrana života a zdraví osob, ochrana majetku, úspěšné dokončení jiného služebního úkonu vyplývajícího z oprávnění policisty, zajištění veřejného pořádku

³⁰ VAŘEKA, Karel, et al. *Policejní práce : Základní příručka policisty*. 1. Brno : VPŠ MV, 2005.

Zajištění, s. 123-125.

³¹ § 25 zákona o PČR

*a bezpečnosti a další. Zajištění má povahu bezprostředního zásahu a je přezkoumatelné soudy. Od zajištění osoby je třeba odlišovat zadržení obviněného policejním orgánem. Zajištěnou osobou může být kdokoli, jak patrné i osoba mladší 15 let.*³²

Výrazem „policista je oprávněn“ nemá zákon na mysli, že je snad na úvaze policisty, zda osobu zajistí. Tento pojem vyjadřuje zákonné zmocnění, a nastane-li některý ze zákonem stanovených důvodů. Je policista povinen provést zajištění. Zdůraznit je třeba, že zákon vymezuje důvody k zajištění taxativně, takže z jiných důvodů nelze svobodu omezit. Jakmile pominul důvod, a bylo-li jich víc, poslední důvod, pro který byla osoba zajištěna, musí být ihned propuštěna na svobodu, ledaže jsou důvody pro to, aby byla např. umístěna v diagnostickém ústavu. Je na policistovi, aby uvážil, zda důvody pro zajištění trvají, či již pominuly. Lze tedy dovodit, že zajištění může trvat jen po dobu nezbytně nutnou. Nikdy však nesmí překročit 24 hodin. Její běh se počítá od okamžiku prvního omezení osobní svobody, což je významné zejména tam, kde na sebe jednotlivá omezení navazují, tj. např. od počátku předvedení.

Zajištění osoby nezletilé nebo osoby, která není pro nepřičetnost trestně odpovědná, má sloužit v první řadě k ochraně jejich práv, ale také k ochraně veřejného pořádku a bezpečnosti. Proto má policista, dojde-li k zajištění takové osoby, neprodleně informovat jejího zákonného zástupce, aby mohlo dojít k navrácení této osoby do péče zákonného zástupce či zařízení. Zákon preferuje, aby si odvoz takové osoby zajistili její zákonní zástupci nebo zařízení. Činí tak samozřejmě na svoje náklady. Jen v případě, že to není možné ze závažných důvodů, zajišťuje převoz policie a náklady pak hradí převážená osoba či její zákonný zástupce. Výše těchto nákladů by měla zahrnovat pouze výlohy za pohonné hmoty, případně amortizaci vozidla, nikoli mzdy policistů. Aby bylo dítě co nejrychleji vráceno do výchovné péče, platí, že má být převezeno na nejbližší pracoviště diagnostického ústavu, za podmínky, že školské zařízení, z něhož uteklo, není blíže.

5.2.1 Použití pout – obecní policie

Podle § 76 odst. 2 trestního řádu smí osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, omezit kdokoli, pokud je to nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Je však povinen tuto osobu ihned předat policejnímu orgánu, příslušníka ozbrojených sil může předat nejbližšímu útvaru ozbrojených sil nebo správci posádky. Nelze-li takovou osobu ihned předat, je třeba některému z uvedených orgánů omezení osobní svobody bez odkladu oznámit. Tento status zákona je tedy povinný i pro strážníky obecní policie. Další komentář k tomuto ustanovení je totožný s § 25 a § 54 zákona o PČR.

³² MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha : Linde, 2009. Zajištění osoby, s. 55-57. ISBN 978-80-7201-743-0.

5.3 Shrnutí

Možnost omezení osobní svobody patří mezi oprávnění PČR a obecní policie, která významně postihují základní lidská práva garantována Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami. Vzhledem k tomu, že musí být za všech okolností zajištěno, aby se každé takové omezení dělo pouze na základě zákona, v nezbytném rozsahu a k ochraně takových hodnot, jakými jsou bezpečnost státu, veřejný pořádek, pokojný stav ve společnosti, předcházení zločinnosti, k ochraně života či zdraví lidí a k ochraně práv jiných lidí. Těm, jejichž osobní svoboda byla omezena, je třeba zajistit respektování lidské důstojnosti, humánní zacházení, potřebný kontakt s vnějším světem, právo na právní pomoc a ochranu jeho zdraví.

Hlava V zákona o PČR vymezuje podmínky, za kterých může dojít k omezení osobní svobody fyzické osoby. Důvody omezení osobní svobody striktně vymezuje. Neznamená to ale, že k omezení osobní svobody nedochází i na základě jiných ustanovení tohoto zákona či jiných zákonů. Jednoznačným omezením osobní svobody je například úkon předvedení, které je součástí oprávnění požadovat prokázání totožnosti dle § 63 zákona o PČR a stejně tak je součástí oprávnění strážníků obecní policie v § 13 zákona o obecní policii. Jako příklad možnosti omezení osobní svobody na základě jiného zákona je zadržení dle §76 trestního řádu. Prostudováním zákona o obecní policii zjistíme, že ustanovení o omezování osobní svobody není ve zvláštní kapitole, ale je pouze součástí oprávnění použití donucovacích prostředků, jejichž rozbor je uveden v následující kapitole. To, že omezování osobní svobody není jasně vymezeno v zákoně o obecní policii, je důsledkem toho, že obecní policie je spíše složkou preventivní nikoli represivní a z tohoto důvodu zákon příliš nepřipouští možnost omezování osobní svobody osob obecní policií. Domnívám, že ustanovení o omezování osobní svobody jsou v obou zákonech vymezena dobře a to do takové míry do jaké sahají jednotlivé kompetence daných složek.

Sedmý bod „Desatera“ lze vyvodit již ze samotného zákona a z Listiny základních práv a svobod. Jde o zákaz podrobit kohokoli mučení nebo krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení. Z toho lze vyvodit:

7. V případě, že budu omezen na osobní svobodě, nesmím být vystaven mučení, krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení.

Další bod vychází z Listiny základních práv a svobod, mezinárodních smluv, trestního řádu, zákona o PČR, atd. Tento bod lze definovat takto:

8. Pokud jsem omezen na osobní svobodě, ať už z jakéhokoliv důvodu, mám právo na právní pomoc, lékařské ošetření a vyznění mnou zvolené osoby.

6 Použití donucovacích prostředků a zbraně

6.1.1 Použití donucovacích prostředků a zbraně - PČR

V souvislosti s prováděním zákroků jsou policisté oprávněni používat donucovací prostředky a zbraň. Výchozí zásadou přitom je, že policista smí použít pouze toho prostředku, zbraně či střeliva, k jejichž používání byl vycvičen, což má chránit nejen osoby, vůči nimž jsou používány, ale i samotného policistu. Výčet jednotlivých druhů donucovacích prostředků v § 52 je tradičně stanoven taxativně a policista nesmí použít jiné prostředky.

*Donucovací prostředky jsou souborem převážně technických a věcných prostředků, jejichž použití přichází v úvahu za předpokladů stanovených zákonem. Jejich použití má formu přímého donucení. Převážně fyzická osoba-narušitel se jimi nutí ke splnění právních povinností, respektive se jí brání v pokračování protiprávního jednání. Typickým znakem přímého donucení je to, že zpravidla dochází k použití fyzického násilí. Použití donucovacích prostředků se uplatní především v případě, že osoba klade odpor, přitom ve většině případů půjde o odpor aktivní. Aktivním odporem rozumíme takový, kterým je násilím bráněno policistovi v provedení zákroku. V případě pasivního odporu osoba nepoužívá vůči policistovi násilí, ale pouze odmítá splnit jeho oprávněný pokyn, požadavek nebo výzvu, přičemž svým jednáním ohrožuje bezpečnost osob, majetku nebo veřejný pořádek. Donucovací prostředky lze také použít proti zvíři.*³³

6.1.2 Obecné podmínky použití donucovacího prostředku – PČR

Donucovací prostředek se používá při naplnění příslušného zákonného důvodu, aniž by bylo stanoveno, proti komu nebo čemu je tohoto prostředku užito. Je na policistovi, aby vyhodnotil, zda jsou podmínky uvedené v § 53 odst. 1 k použití donucovacích prostředků dány, a může-li tedy některý z nich použít. Tyto podmínky budou v konkrétním případě splněny např. tehdy, jestliže bude třeba zajistit bezpečnost policisty či jiné osoby, respektive majetku anebo ochranu veřejného pořádku před útokem, jestliže tento útok bezprostředně hrozí, trvá nebo podle všech známek bude pokračovat.

V ustanovení §52 je vymezen okruh donucovacích prostředků, které může policista použít, ale nikoli jejich posloupnost. O tom, který, respektive které z nich budou použity, musí tedy rozhodnout sám policista s ohledem na charakter a okolnosti konkrétní situace, sledovaný účel, povahu hrozícího nebezpečí, chráněný vztah nebo zájem, povahu odporu a případně další skutečnosti a informace, které má k dispozici. Není tedy povinen nejprve zvolit nejméně intenzivní prostředek a potom další. Postupovat má tak, aby bylo co možná nejefektivněji, v nejkratší době

³³ MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. Praha : Linde, 2009. Použití donucovacích prostředků a zbraně, s. 111-116. ISBN 978-80-7201-743-0.

a s nejmenší újmou dosaženo cíle, jenž je použitím donucovacího prostředku sledován. Jako zásada platí, že lze použít pouze takový donucovací prostředek, který ještě postačuje k překonání odporu toho, kdo se dopouští protiprávního jednání. Zákon nevylučuje možnost, že by policista způsobil osobě, vůči níž používá donucovacího prostředku, i větší újmu, než je ta, která odpovídá povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání. Charakter situací, za nichž dochází k použití donucovacích prostředků, bývá mnohdy objektivně takový, že i přes veškeré úsilí na straně policisty o adekvátnost zásahu nemusí být jím způsobená újma plně přiměřená povaze a nebezpečnosti protiprávního jednání. Na druhé straně však nesmí být dotyčnému způsobena újma zřejmě nepřiměřená.

6.1.3 Použití zbraně – PČR

*Použití zbraně je nejdůležitějším a současně zpravidla i nejzávažnějším zásahem do integrity lidí v rámci oprávnění policistů, k němuž může dojít v souvislosti s prováděním zákroků, a to s ohledem na následky. Jde také o nejvýznamnější oprávnění policisty, které zákon chápe jako krajní možnost při výkonu jeho pravomoci. Použitím zbraně se rozumí její použití takovým způsobem, k jakému je vyrobena. Použití zbraně jiným způsobem je podřazeno pod donucovací prostředky.*³⁴

Zákon nerozlišuje mezi použitím zbraně služební nebo soukromé. To se však netýká zbraní zakázaných, které, jsou-li pro výzbroj pro výzbroj policie schváleny, mohou být pouze zbraněmi služebními. Použití zbraně služební i soukromé v rámci zákroku podléhá zákonu o policii. Střelná zbraň soukromá obecně podléhá režimu zákona o zbraních. Oprávnění použití zbraně policistou je okolností vylučující protiprávnost ve smyslu ustanovení §32 trestního zákoníku.

V případech, které jsou uvedeny v odst. 1 písm. a) až f), je policista oprávněn použít zbraň pouze za předpokladu, kdy je zřejmé, že nepostačí použití některého z donucovacích prostředků stanovených v ustanovení § 52 zákona o PČR. Z dikce zákona ovšem nelze dovozovat, že by policista musel nejprve použít donucovacích prostředků, a teprve pokud by se ukázalo, že jsou neúčinné, by bylo možné použít zbraň. Vyhodnotí-li situaci tak, že by použitím donucovacích prostředků nebylo dosaženo sledovaného cíle, může zbraň použít ihned.

Povinností policisty je v uvedených případech vyzvat nejprve osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že jinak bude použito zbraně, tedy že např. u střelné zbraně dojde k mířené střelbě proti osobě nebo věci. Tuto povinnost musí policista splnit bezprostředně před jejím užitím, zbraň pak může podle situace použít případně ihned po této výzvě. Zákonná výjimka z této povinnosti se vztahuje k případům, kdy hrozí nebezpečí z prodlení ohrožení života nebo zdraví osob, nikoli tedy majetku.

³⁴ VAŘEKA, Karel, et al. *Policejní práce : Základní příručka policisty*. 1. Brno : VPŠ MV, 2005. Donucovací prostředky, s. 213-220.

Při použití zbraně vždy objektivně existují určitá rizika, která by měl policista pokud možno minimalizovat. Při použití zbraně určitého druhu bude třeba brát v úvahu místo, kde má být použita, skutečnost, zda jsou přítomny další osoby, denní dobu a další skutečnosti. Jako důležitá obecná zásada platí, že účelem použití zbraně je zneškodnit osobu, zabránit jí, aby ohrožovala či poškozovala chráněné zájmy, zabránit jí v útěku, apod., nikoli usmrtit ji.

6.1.4 Povinnosti policisty po použití donucovacího prostředku nebo zbraně – PČR

Policista je povinen poskytnout pomoc každému, bez ohledu na rozsah či vážnost zranění, pokud zjistí, že k němu došlo použitím donucovacích prostředků. Skutečnost, že osoba je zraněna, zjišťuje policista z objektivních známek, případně také dotazem, zda došlo ke zranění. Lékařské ošetření je povinen policista zajistit pouze tam, kde půjde o takové zranění, které je vyžaduje. Uvedené opatření nemusí učinit policista bezprostředně po použití donucovacího prostředku, ale teprve v okamžiku, kdy to dovolí okolnosti. Postup policisty při provádění neodkladných úkonů nebo jiných opatření nezbytných pro objasnění oprávněnosti použití zbraně plyne z interních předpisů Policejního prezidia. Poskytnutí první pomoci, respektive zajištění lékařského ošetření má přednost před podáním hlášení nadřízenému policisty. Vzhledem k tomu, že zákon nestanoví, jakou povahu má mít zranění, které je nutno ohlásit, bude třeba vyrozumění učinit u každého případu zranění.

6.1.5 Zvláštní omezení – PČR

Z § 58 zákona o PČR plyne, že policista smí při služebním zákroku proti osobám uvedeným v tomto znění, použít pouze ty donucovací prostředky, které ve výše uvedeném paragrafu nejsou uvedeny. Zcela je však vyloučeno použití zbraně. Za těhotnou ženu se pro účely zákona bude považovat žena, na které je gravidita zjevná. Základním kritériem pro určení, zda se jedná o osobu vysokého věku nebo o osobu mladší 15 let, bude zejména její fyzický vzhled a stav. Zvláštní omezení při služebních zákrocích však neplatí absolutně. Zákon z něho připouští výjimky za podmínky, že útok těchto osob bezprostředně ohrožuje život a zdraví policisty nebo jiných osob anebo hrozí větší škoda na majetku a nebezpečí nelze v tu chvíli odvrátit jinak. Pokud se jedná o vyjmenované donucovací prostředky, které jsou použity proti skupině osob, zvláštní omezení zde neplatí.

6.2.1 Použití donucovacích prostředků a zbraně - obecní policie

Donucovací prostředky je strážník oprávněn použít v zájmu ochrany bezpečnosti jiné osoby nebo své vlastní, majetku nebo k zabránění výtržnosti, rvačce nebo jinému jednání, jímž je vážně narušován veřejný pořádek. Donucovacími prostředky v případě strážníků jsou: hmaty, chvaty, údery a kopy; slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek; obušek a jiný úderný prostředek; pouta; úder služební zbraní; hrozba namířenou služební zbraní; varovný výstřel ze služební zbraně; technický prostředek k zabránění odjezdu vozidla.³⁵ Zásadní rozdíl v použití donucovacích prostředků a zbraně proti policistům je ten, že okruh donucovacích prostředků, které mohou strážníci použít, je užší nežli ten, který mají k dispozici policisté. Ve srovnání s oprávněními policistů jsou podmínky pro použití donucovacích prostředků strážníky stanoveny konkrétněji a tím je i zúžena možnost jejich použití. K použití je zejména potřeba, aby jednání vážně narušovalo veřejný pořádek, zda se tak děje, je na posouzení strážníka. Další rozbor je totožný s ustanovením o donucovacích prostředcích v zákoně o PČR.

6.2.2 Použití psa – obecní policie

Zákon o obecní policii nezařazuje, na rozdíl od zákona o PČR, oprávnění strážníka k použití psa mezi donucovací prostředky. Z povahy tohoto oprávnění je však zřejmé, že jeho účelem je rovněž, jako u donucovacích prostředků podle §18 zákona o obecní policii, efektivní donucování, tomu ostatně odpovídá i skutečnost, že i tohoto oprávnění lze použít jen za podmínek stanovených v § 18 zákona o obecní policii.

6.2.3 Použití služební zbraně – obecní policie

Použití zbraně strážníkem je striktně omezeno na tři oprávnění, tedy v krajní nouzi, v nutné obraně, a když je třeba zamezit útěku nebezpečného pachatele, kterého nelze zadržet jiným způsobem, který má strážník k dispozici, především tedy donucovacími prostředky, případně za použití psa.

Strážník je oprávněn použít pouze služební zbraň, tedy krátkou střelnou zbraň, jejímž držitelem je obec na základě zbrojní licence. Podmínkou použití zbraně strážníkem je to, že je sám držitelem zbrojního průkazu příslušné skupiny. Většina strážníků je v souladu se zákonem o zbraních držiteli zbrojního průkazu skupiny D k výkonu zaměstnání nebo povolání.

³⁵ § 18 zákona o obecní policii

6.2.4 Povinnosti strážníka po použití donucovacích prostředků a služební zbraně

K tomuto ustanovení je totožný rozbor jako k § 57 zákona o PČR.

6.2.5 Zvláštní omezení

Při zákroku proti zjevně těhotné ženě, osobě zjevně vysokého věku, osobě se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou nebo osobě zjevně mladší 15 let nesmí strážník použít údery a kopy, slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek, obušek a jiný úderný prostředek, psa, úderu služební zbraní, hrozby namířenou služební zbraní, varovného výstřelu ze služební zbraně a služební zbraně, vyjma případů, kdy útok těchto osob bezprostředně ohrožuje život a zdraví strážníka nebo jiných osob nebo hrozí větší škoda na majetku a nelze-li nebezpečí odvrátit jinak.

6.3 Shrnutí

Použití donucovacích prostředků a zbraně patří mezi oprávnění, která vzhledem ke své povaze a možným následkům znamenají vůbec nejrazantnější zásah veřejné moci do práv lidí. Z tohoto důvodu uplatňování těchto mocenských oprávnění má v demokratickém státě výrazně subsidiární charakter a může k němu docházet výhradně tehdy, jestliže k dosažení sledovaného účelu nepostačuje uplatnění jiného, méně razantnějšího prostředku efektivního donucování. Zda je tu důvod pro použití zbraně, či postačuje donucovací prostředek, je na rozhodnutí zakročujícího policisty eventuelně strážníka.

Z výše uvedeného rozboru vyplývá, že oprávnění použít zbraň je spíše „výsadou“ PČR. Obecní policie má tuto možnost jen ve třech případech a z toho jsou dva případy umožněny do jisté míry i široké veřejnosti (nutná obrana, krajní nouze). Zákon umožňuje nad rámec těchto skutečností použít zbraň strážníkovi obecní policie při pokusu zadržet nebezpečného pachatele, což dokazuje, že obecní policie je zřízena k jiným účelům, než je potírání závažné kriminality a zákrokům proti pachatelům trestném činnosti. I když ale má obecní policie velmi omezenou možnost použít zbraň, povinnosti po jejím použití jsou totožné s PČR. V kapitole o použití donucovacích prostředků již není uveden rozbor § 18a zákona o obecní policii, protože je již jeho rozbor v kapitole o omezování osobní svobody. Zákon o obecní policii není rozdělen do jednotlivých hlav a kapitol, a proto se tam různá oprávnění více prolínají a různá oprávnění jsou uvedena v jednom ustanovení.

Z výše uvedeného vyplývá, že oprávnění použití donucovacích prostředků a zbraně je opět nastaveno dobře a to do té míry, do jaké zasahují úkoly jednotlivých složek a co je jejich základním úkolem.

Devátý bod „Desatera“ není reakcí na tuto kapitolu, neboť oprávnění použít donucovací prostředky a zbraň se bude týkat pouze skutečně „problémových“

spoluobčanů, a proto se raději tímto bodem vrátím na úplný začátek veškerého jednání občana s PČR nebo obecní policií. Jedná se o podání jakéhokoli oznámení. V případě, že občan chce cokoli oznámit, velmi často naráží na „systém brána“. Jde o způsob jednání policisty, při kterém se snaží odradit oznamovatele od podání oznámení, nepřijme oznámení nebo vystupuje neochotně vůči oznamovateli. „Systém brána“ je pojem poprvé užitý ve studiu Markéty Vaňkové „Systém brána“ aneb jak přispívá policie k reprodukci sociálního vyloučení (publikováno v Jakoubek, M. – Budilová, L.: Romové a Cikáni – neznámí i známí. Leda, Praha 2008) v níž je podrobně popisován případ obvodního oddělení policie, které má vyvinutý důmyslný systém pro to, jak odrazovat oznamovatele od podání oznámení. Toto jednání je jednoznačně porušením etického kodexu PČR, služební přísahy, zákona o policii a Listiny základních práv a svobod, která zaručuje právo na soudní a jinou právní ochranu. Mezi hlavní příčiny takového chování patří: 1. Špatně nastavený systém hodnocení policejní práce. 2. Lenost a nezodpovědnost. 3. Nedostatek personálních kapacit. 4. Nekompetentnost a neschopnost 5. S některými skupinami oznamovatelů jednají někteří policisté automaticky jako s osobami druhé kategorie, nebo využívají jejich nízkého právního vědomí. Nejčastěji policisté používají tyto metody: a) policista tvrdí, že nejde o trestný čin, ale jen o přestupek, takže nemá smysl to hlásit b) policista odkazuje na oddělení, kde má trvalé bydliště, nebo kde se čin stal. c) policista uvádí další důvody, např.: není zde kompetentní zaměstnanec, nefungují počítače, nejde elektřina d) policista tvrdí, že je nutné, aby oznamovatel určil konkrétního pachatele e) policista tvrdí, že s takovým činem nemůže nic dělat.

Takovému jednání policistů lze účinně zabránit alespoň minimálním právním vědomím, neboť z trestního řádu, zákona o policii a dalších právních předpisů lze vyvodit, že policista je povinen přijmout oznámení. Konkrétně podle trestního řádu má PČR povinnost přijmout oznámení o skutečnostech, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin (§ 158 odst. 2 z.č. 141/1961 Sb., trestní řád) a je povinen toto oznámení prověřit (§ 158 odst. 1 z.č. 141/1961 Sb., trestní řád). V průběhu šetření se samozřejmě může ukázat, že se nejedná o trestný čin, ale o přestupek. Pak tento přestupek buď policie řeší sama, nebo své výsledky předává k dořešení jinému správnímu orgánu. Ovšem také u přestupků má policie za povinnost obstarat důkazy a případně i zjistit pachatele (§ 58 odst. 2 z.č. 200/1990 Sb., o přestupcích). Může se samozřejmě ukázat, že nešlo o trestný čin, ani o přestupek. Pak policie oznámení založí bez dalšího opatření. Sepsat oznámení a šetřit ho musí policie v každém případě.

V případě oznámení strážníkovi obecní policie, je strážník rovněž povinen přijmout oznámení. Tato povinnost nevyplývá z trestního řádu ale ze zákona o obecní policii. Konkrétně jde o to, že pole § 1 zákona o obecní policii se stanoví, že: „Každý má právo se obracet na strážníka se žádostí o pomoc, strážníci jsou povinni v rozsahu svých úkolů požadovanou pomoc poskytnout.“ Strážník obecní policie je povinen „provést zákrok nebo úkon, nebo učinit jiné opatření, je-li páchan trestný čin přestupek nebo jiný správní delikt anebo je-li důvodné podezření z jejich páchaní“.

Na základě těchto skutečností lze bod č. 9 „Desatera“:

9. Policista i strážník je povinen přijmout jakékoliv moje oznámení. V případě strážníků tito mohou věc postoupit PČR. V případě PČR je policista povinen věc zadokumentovat, prošetřit, zjistit důkazy a na základě všech skutečností rozhodnout o dalším postupu. Bod č. 10 „Desatera“ je reakcí na veškerou komunikaci s policií, na neustálé stížnosti na policisty a strážníky a vůbec na vše, co se této problematiky týká. Tento bod lze definovat takto:

10. V případě, že jsem si vědom toho, že nemám jen práva ale také povinnosti, nepotřebuji toto „Desatero“.

7 Závěr

Z uvedené analýzy a komparace oprávnění a povinností PČR a obecní policie ve vztahu k občanům je zřejmé, že obě složky, jejichž hlavním posláním je zajištění veřejného pořádku, ochrana života, zdraví a majetku, si v průběhu porevolučních let vymezily oblasti své působnosti, a to nejenom na základě ustanovení příslušných právních norem, ale především na základě každodenní spolupráce obou těchto složek. Tomuto vývoji odpovídá i vývoj legislativy v dané oblasti a to jak na straně PČR, tak na straně obecní policie.

Výše uvedené oprávnění a povinnosti PČR a obecní policie, jimiž je také zasahováno do práv a osobních svobod občanů, by mělo být oběma složkami citlivě užíváno, neboť by mohlo dojít k jejich zneužití, neodůvodněnému užívání, což by mělo negativní dopad na obraz obou složek v očích veřejnosti a chápání obou složek jako zejména represivních složek, nikoliv složek sloužících občanům a zajištění veřejného pořádku.

Tomuto směru možného vývoje vychází vstříc program PČR, Community policing je pojem zastřešující různé postupy práce policie zohledňující aktivní komunikaci s veřejností. K termínu community policing neexistuje v doslovném překladu český ekvivalent. Volně přeloženo můžeme community policing česky nazvat "vstřícná policie". Koncept community policing je vždy naplňován v lokálních variantách s přihlédnutím k místním podmínkám té které lokality. Policejní práce v duchu community policing je orientovaná na službu veřejnosti, nenahrazuje však standardní policejní práci na základních útvarech, ale doplňuje a usnadňuje ji. Policie chce, aby v dané lokalitě dlouhodobě působili stejní policisté s dobrou místní znalostí a s možností, aby každý občan mohl dobře poznat "svého" policistu.

Začleňování nových procesů a metod do práce PČR má zásadní význam nejen pro občany, ale také pro samotnou policii. Policie usiluje o to, aby byla veřejností více vnímána jako rovnoprávný partner než jako represivní složka společnosti. Nejen z tohoto důvodu začala PČR uplatňovat model Excellence EFQM, k jehož hlavním rysům patří také zásada dodržování zákaznického principu. Pro každou dobře fungující firmu, kterou chce PČR být, je důležité zohledňovat a naplňovat potřeby zákazníka, tedy v případě policie občana. A to každého občana, nejen delikventa, ale především slušného občana, který pracuje, má rodinu a je jeho přáním, aby se cítil bezpečně všude, kde se pohybuje on a jeho rodina. Takovýchto občanů je převážná většina.

Tomuto trendu a co největší spolupráci PČR a obecní policie by de lege ferenda měly odpovídat i v budoucnu přijaté právní normy dotýkající se této oblasti.

Z komparovaných oprávnění a povinností PČR a obecní policie ve vztahu k občanům, je zřejmé, že z mého pohledu jsou jen dvě oblasti, ve kterých by mělo dojít k legislativní úpravě a to již zmíněná možnost měřit rychlost vozidel a záležitost tzv. odpustkových dopisů, která byla udělena obecní respektive městské policii. Domnívám se, že tímto oprávněním došlo k tomu, že byl překročen rámeček činností, pro které byla obecní policie zřízena a nyní je třeba, aby se zákonodárce zamyslel nad tím, jestli by nebylo lepší, aby toto oprávnění obecní policii odebral, protože místo aby docházelo k subsidiaritě jednotlivých složek, tímto oprávněním dojde k duplicitě

činností a možnému nepokrytí základních činností. Dalším nešvarem v tomto ohledu je tzv. koloběh peněz. Policista udělí pokutu za překročení rychlosti, peníze odevzdá a dále o nich neví. Zatímco strážník obecní policie udělí pokutu za překročení rychlosti, vybrané peníze připadají obci a obec zřizuje obecní policii. Z tohoto důvodu dochází v některých obcích k takovému nešvaru, že jsou strážníci tlačeni k tomu, aby pokutovali i sebemenší překročení rychlosti, protože tím dft. „vydělávají“ svému zaměstnavateli. Dokonce dochází k tomu, že pokud strážník udělí určitý počet pokut, dostane odměnu ve výplatě, což odporuje veškerým zásadám fungování těchto složek, stejně tak etickému kodexu. Z tohoto důvodu by mělo dojít k jediné legislativní úpravě v těchto zákonech a to je již několikrát zmíněné měření rychlosti, čímž by došlo ke spokojenosti občanů s jejich prací.

Druhou oblastí je neustále diskutovaný problém s „osobou blízkou“. Tento nešvar byl vyřešen odpovědností majitele vozidla. Tím ale jak již bylo uvedeno byl zcela potlačen účel bodového systému a především u majetných osob a u osob, které neřeší zaplacení případné pokuty, vyvolal absurdní pocit, že si za „odpustkový dopis“ mohou dovolit cokoliv v provozu na pozemních komunikacích. Listina základních práv a svobod zakazuje „sebeobviňování“ a rovněž připouští možnost nevypovídat proti osobě blízké. Stejně jako všechny body Listiny základních práv a svobod je i tento přenesen do všech právních předpisů, včetně zákona o přestupcích a zákona o provozu na pozemních komunikacích. Jistým způsobem je současná právní úprava tzv. první vlaštkou, která začala potlačovat dovolávání se na osobu blízkou. Bohužel ale na úkor bodového systému, který se dle dosud zjištěných statistik osvědčil, takže jakákoliv právní úprava, která jej takto potlačuje je velice nešťastná. Z tohoto důvodu by měl zákonodárce na současném stavu výrazně zapracovat, jinak se z předních míst v nehodovosti a úmrtích v provozu na pozemních komunikacích nikdy Česká republika nedostane.

Na základě posledních informací k připravovaným zákonům, bych zde ještě uvedl, jednu připravovanou novelu zákona, která se sice netýká ani zákona o PČR ani zákona o obecní policii ale velmi úzce s oběma zákony souvisí a to je velká novela zákona o přestupcích. Součástí této novely má být i zavedení registru přestupků. Vzhledem k tomu, že nejsou známy jakékoliv podrobnější informace k této úpravě lze pouze doufat, že zákonodárce při vytváření této novely přihlédne k připomínkám PČR a obecní policie tak, aby došlo ke zjednodušení dnes mnohdy zbytečné administrativy a evidenci veškerého protiprávního jednání konkrétních osob v rovině přestupků, aby bylo možné v jednom systému dohledat veškeré informace.

Když jsem psal odstavec o registru přestupků, domníval jsem se, že píši úplně poslední věc, která je pro nejbližší dobu podstatná pro PČR i obecní policii. Poté ale došlo k velkému zlomu – 24. 02. 2015 střelba v Uherském Brodě. Za celou dobu, co jsem příslušníkem PČR, jsem se opakovaně zúčastnil několika cvičení. Veškerá cvičení byla z oblasti živelných katastrof, hromadných dopravních nehod nebo v poslední době například nehody v JE Temelín. Nikdo se nikdy nepokoušel připravit na situaci, kterou z posledních let známe z médií z jiných států. Já se ale domnívám, že na takovou situaci se ani nelze konkrétně připravit. Systém jako celek se pouze na takovou situaci může připravit tak, aby následně fungoval co nejlépe, ale

určitě jí nejde předejít a už vůbec ne najít konkrétní řešení, neboť vždy se bude jednat o zcela odlišnou situaci – aktivní střelec, barikádová situace, atd. Z tohoto důvodu si myslím, že je třeba se vyvarovat „hurá řešením pro veřejnost“ ale z dlouhodobé analýzy a diskuze mezi odborníky najít takovou právní úpravu, která by v případě další obdobné situace omezila ztráty na životech a škody na minimum, ať už jde od reakci PČR, reakci ostatních složek IZS včetně obecní policie nebo například živých přenosů z místa, která mohou pomoci útočníkovi k přehledu o situaci. To vše ale ukáže až čas, nyní je třeba vyhodnotit samotný zásah v Uherském Brodě, což ale nebude jednoduché. Stejně jako všechny ostatní zákroky PČR nebo obecní policie – s odstupem času, se všemi informacemi a hlavně s dostatkem času na analýzu, může většina věcí vypadat jinak.

Na úplný závěr zde ještě jednou uvádím desatero, přehledně a stručně. V přílohách je vložen propagační leták, který by bylo možné distribuovat veřejnosti.

Shrnutí desatera:

- 1. Jsem povinen uposlechnout výzvy policisty nebo strážníka, i když s výzvou nesouhlasím a domnívám se, že jedná protiprávně.**
- 2. Jako osoba dotčená postupem policisty nebo strážníka mám právo podat stížnost respektive podání, stejně tak mohu podat stížnost, když se mi nelíbí postup policisty či strážníka a nejsem dotčen jejich nesprávným postupem. Stížností či podáním je kontrolní orgán povinen se zabývat a je povinen vyrozumět mě o ukončení šetření a přijatých opatřeních. V případě nezákonného postupu policisty nebo strážníka mám nárok na náhradu škody.**
- 3. Policista ani strážník mě nesmí nutit podat vysvětlení, pokud využiji svého práva se ze zákonných důvodů k věci nevyjadřovat. Policista ani strážník mě také nemohou nutit cokoliv podepsat.**
- 4. Je v souladu se zákonem pořizovat audio či video záznam zakročujících policistů nebo strážníků a za tento záznam nelze nikoho postihnout, pokud během jeho pořizování nedošlo k jinému porušení zákona.**
- 5. Pokud se mě policista nebo strážník během silniční kontroly na něco ptají, nejedná se o podání vysvětlení ve smyslu § 61 zákona o PČR či § 11 zákona o obecní policii. Policista ani strážník nejsou povinni poučovat mě ve smyslu těchto paragrafů. I zde ale platí zákaz sebeobviňování.**
- 6. Policista nebo strážník, během služebního zákroku, nemá za povinnost odpovídat na mé dotazy (např. "Myslíte si, že postupujete v souladu se zákonem?", "Neměl byste mě poučit podle zákona?"). Pokud mě v rámci zákroku k něčemu vyzve a já se začnu takto ptát, vracím se k bodu č. 1 „Desatera“, tedy neuposlechnutí výzvy úřední osoby.**
- 7. V případě, že budu omezen na osobní svobodě, nesmím být vystaven mučení, krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení.**
- 8. Pokud jsem omezen na osobní svobodě, ať už z jakéhokoliv důvodu, mám právo na právní pomoc, lékařské ošetření a vyrozumění mnou zvolené osoby.**

- 9. Policista i strážník jsou povinni přijmout jakékoliv moje oznámení. V případě strážníků tito mohou věc postoupit PČR. V případě PČR je policista povinen věc zadokumentovat, prošetřit, zjistit důkazy a na základě všech skutečností rozhodnout o dalším postupu.**
- 10. V případě, že jsem si vědom toho, že nemám jen práva ale také povinnosti, nepotřebuji toto „Desatero“.**

8 Použitá literatura a další zdroje

HODRMENT, Jaroslav. *Obecní policie, městská policie: Informační server pro odbornou i laickou veřejnost* [online]. Praha : Jan Roneš, 2014 [cit. 2014-10-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.obecnipolicie.cz/>>.

JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o obecní policii a předpisy související: Komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.BECK, 2009. 560 s. ISBN 978-80-7400-165-9.

MATES, Pavel, Jindřich ŠKODA a František VAVERA. *Veřejné sbory*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 363 s. Právní monografie. ISBN 978-807-3576-042.

MATES, Pavel, et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. vyd. Praha : Linde, 2009. 344 s.

Ministerstvo vnitra České republiky. *Efektivní veřejná správa* [online]. Praha : Odbor dozoru a kontroly veřejné správy, 2003 , 21.10.2014 [cit. 2014-10-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-dozoru-a-kontroly-verejne-spravy.aspx>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. *Stanoviska a právní rozbor*y [online]. Praha : Odbor bezpečnostní politiky, 2014 , 21.10.2014 [cit. 2014-10-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-policie- stanoviska-a-pravni-rozbor>>.

VANGELI, Benedikt, Jindřich ŠKODA a František VAVERA. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 363 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7400-543-5.

VAŘEKA, Karel, et al. *Policejní práce : Základní příručka policisty*. 1. Brno : VPŠ MV, 2009. 288 s.

VETEŠNÍK, Pavel. *Obecní policie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 330 s. ISBN 978-807-3804-633.

Wikipedia: Otevřená encyklopedie. [online]. [cit. 2014-10-21]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana

Zákon číslo 273/2008 Sb., o policii ČR
Zákon číslo 553/1991 Sb., o obecní policii
Zákon číslo 200/1990 Sb., o přestupcích

Policie ČR

5+5

obecní policie

1.	Jsem povinen uposlechnout výzvy policisty nebo strážníka, i když s výzvou nesouhlasím a domnívám se, že jedná protiprávně.
2.	Jako osoba dotčená postupem policisty nebo strážníka mám právo podat stížnost respektive podání, stejně tak mohu podat stížnost, když se mi nelíbí postup policisty či strážníka a nejsem dotčen jejich nesprávným postupem. Stížností či podáním je kontrolní orgán povinen se zabývat a je povinen vyzoomět mě o ukončení šetření a přijatých opatřeních. V případě nezákonného postupu policisty nebo strážníka mám nárok na náhradu škody.
3.	Policista ani strážník mě nesmí nutit podat vysvětlení, pokud využiji svého práva se ze zákonných důvodů k věci nevyjadřovat. Policista ani strážník mě také nemohou nutit cokoli podepsat.
4.	Je v souladu se zákonem pořizovat audio či video záznamy zakročujících policistů nebo strážníků a za tento záznam nelze nikoho postihnout, pokud během jeho pořizování nedošlo k jinému porušení zákona.
5.	Pokud se mě policista nebo strážník během silniční kontroly na něco ptají, nejedná se o podání vysvětlení ve smyslu § 61 zákona o PČR či § 11 zákona o obecní policii. Policista ani strážník nejsou povinni poučovat mě ve smyslu těchto paragrafů. I zde ale platí zákaz sebeobviňování.

= 10 - jednoduchých zásad pro styk s PČR a obecní policií

Policie ČR

5+5

obecní policie

6.	Policista nebo strážník, během služebního zákroku, nemá za povinnost odpovídat na mé dotazy (např. "Myslíte si, že postupujete v souladu se zákonem?", "Neměl byste mě poučit podle zákona?"). Pokud mě v rámci zákroku k něčemu vyzve a já se začnu takto ptát, vracím se k bodu č. 1 „Desatera“, tedy neuposlechnutí výzvy úřední osoby.
7.	V případě, že budu omezen na osobní svobodě, nesmím být vystaven mučení, krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení.
8.	Pokud jsem omezen na osobní svobodě, ať už z jakéhokoliv důvodu, mám právo na právní pomoc, lékařské ošetření a vyrozumění mnou zvolené osoby.
9.	Policista i strážník jsou povinni přijmout jakékoli moje oznámení. V případě strážníků tito mohou věc postoupit Policii ČR. V případě Policie ČR je policista povinen věc zadokumentovat, prošetřit, zjistit důkazy a na základě všech skutečností rozhodnout o dalším postupu.
10.	V případě, že jsem si vědom toho, že nemám jen práva ale také povinnosti, nepotřebuji toto „Desatero“.

= 10 - jednoduchých zásad pro styk s PČR a obecní policií